

”Jag skulle hoppas, att det ändå slutligen skulle ha en djupare innebörd”

En kvalitativ studie av dopföräldrars erfarenheter av sina barns dop i Borgå stift

Benjamin Häggblom, 40539

Pro gradu-avhandling i praktisk teologi

Handledare: Patrik Hagman

Fakulteten för humaniora, psykologi
och teologi

Åbo Akademi

2021

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR HUMANIORA, PSYKOLOGI OCH TEOLOGI

Abstrakt för Pro gradu-avhandling

Ämne: Praktisk teologi
Författare: Benjamin Häggblom
Arbetets titel: ”Jag skulle hoppas, att det ändå slutligen skulle ha en djupare innebörd” – En kvalitativ studie av dopföräldrars erfarenheter av sina barns dop i Borgå stift
Handledare: Patrik Hagman
<p>Abstrakt:</p> <p>Denna avhandling undersöker vilka faktorer som påverkar föräldrar i Borgå stift, när det gäller beslutet att låta döpa sitt barn. Vidare undersöker avhandlingen hur dopföräldrars erfarenheter av sina barns dopsituationer påverkar dopföräldrarnas syn på dopet, och i förlängningen även deras syn på kyrkan. I avhandlingen diskuteras dopteologin och religionens ställning i dagens samhälle kort, medan den huvudsakliga vikten av avhandlingen utgörs av materialet som samlats in genom intervjuer med dopföräldrar från två olika församlingar i Borgå stift samt med föräldrar som valt att inte låta döpa sina barn.</p> <p>Efter att ha utfört intervjuerna och genom en analys jämfört dem med varandra, kan fyra ämnen konstateras framkomma i flera av samtalen: Erfarenheten av dopet som en samhällelig norm, sättet att beskriva andliga eller religiösa företeelser, kyrkobyggnadens betydelse för dopet samt prästens inverkan på upplevelsen av dopsituationen.</p> <p>I den avslutande diskussionen presenterar jag några observationer om hur dopföräldrarna upplevt sina barns dop i Borgå stift, och för en konstruktivt kritisk diskussion om hur den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland kunde utveckla sin dopverksamhet. Genom dessa observationer hoppas jag kunna bidra till den pågående diskussionen om den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands stadigt sjunkande medlemsantal. Jag visar på hur kyrkan genom att fokusera på att erbjuda förrättningar av hög kvalitet kunde bidra till skapandet av en positiv upplevelse av kyrkan hos dopföräldrarna, vilket åtminstone teoretiskt sett kunde förminska utgången ur kyrkan.</p>
Nyckelord: Dop, dopföräldrar, barndop, Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, Borgå stift
Datum: 16.4.2021 Sidantal: 82
Abstraktet godkänt som mognadsprov:

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställning.....	5
1.2 Tidigare forskning och litteratur.....	6
1.3 Metod.....	7
1.4 Tillvägagångssätt.....	9
1.5 Material.....	10
1.6 Etiska överväganden.....	11
1.7 Avgränsning.....	12
1.8 Avhandlingens uppbyggnad.....	13
2. Dopteologin i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland	14
2.1 Doptet i den tidiga kyrkan och i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.....	14
2.2 Dopteologin i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.....	18
2.3 Doptet på Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands webbsida.....	20
2.4 Religionens betydelse i samhället idag.....	21
3. Intervjuer med dopföräldrar och föräldrar som valt att inte låta döpa sina barn	27
3.1 Är doptet en norm i det finländska samhället?.....	27
3.2 Informanternas erfarenheter av dopets ställning som norm i det finländska samhället.....	30
3.3 Dopföräldrarnas religiösa och teologiska språkbruk.....	39
3.4 Doptet skapar minnen.....	48
3.5 Kyrkobyggnadens inverkan på dopsituationen.....	49
3.6 Prästens inverkan på dopföräldrarnas erfarenhet av barnets dop.....	55
4. Avslutande diskussion	65
4.1 Omgivningen formar individen.....	65
4.2 Evangelisk-lutherska kyrkans utmaningar i dagens Finland.....	65
4.3 Minnen är guld värda.....	69
4.4 Dopets återgång till kyrkobyggnaden.....	70
4.5 Avslutande sammanfattning.....	72
Källor och litteratur	73
Andra källor	77
Bilagor	79

1. Inledning

Den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland står inför ett brytningsskede. Medlemsantalet har sjunkit i många år och nedgången verkar inte avta. Gudstjänsten besöks av ett relativt litet antal människor. De unga vuxna lyser på många håll med sin frånvaro i kyrkliga sammanhang. Nativiteten sjunker, och med den även antalet döpta. Men nedgången i doptalet beror inte endast på att nativiteten sjunker. En del av föräldrarna som är medlemmar i kyrkan låter bli att låta döpa sina barn. Enligt Veli-Matti Salminen vid Kyrkans forskningscentral är det sjunkande doptalet en av de största utmaningarna den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland står inför.¹

Sixten Ekstrand diskuterar i september 2019 i ett blogginlägg på Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands webbsida den minst sagt obekväma situation som kyrkan befinner sig i. Han diskuterar Kaarlo Arffmans uttalande om att de protestantiska folkkyrkorna i Europa håller på att dö bort. Ekstrand hänvisar till inre stridigheter i kyrkan och påminner kyrkan om Jesu ord om att ”Varje rike som råkar i strid med sig självt blir ödelagt, och hus faller över hus”.² Ändå försöker Ekstrand ingjuta lite hopp i situationen. Han konstaterar att det är i nuet som grunden för framtiden gjuts. Kyrkan har 5–7 år med god ekonomi kvar, då radikala beslut kan fattas, för att styra upp skutan igen, skriver Ekstrand.³ Det har nu gått ett och ett halvt år sedan Ekstrands efterlysning av radikala lösningar för att vända på statistiken i kyrkan. När det idag ses på antalet medlemmar och döpta per år i kyrkan, ser situationen inte bättre ut än den gjorde 2019. Att addera en världsvid pandemi i ekvationen lär inte vända på kurvan. Det finns snarare indikatorer på att medlemmarnas fysiska frånvaro i kyrkan under coronapandemin kan försvåra kyrkans kamp ytterligare.⁴

Initierat av Kyrkomötet organiserade Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland under åren 2018–2020 ett projekt med temat ”Dop & fadderskap”. Genom projektet ville kyrkan bland annat ”trygga dopets plats hos finländska familjer”.⁵ Det beskrivs ändå inte på vilket sätt projektet skulle uppfylla målet som ställts.

¹ Kyrkpressen 7.2.2019.

² Luk 11:17.

³ Ekstrand 2019.

⁴ Brodd, 2020.

⁵ ”Dop och fadderskap”, <https://evl.fi/plus/projekt/dop-och-fadderskap> (hämtad 19.3.2021).

Det första intresset för att skriva denna avhandling väcktes under en kurs i mina studier. Jag fick ta del av en artikel skriven av Kristina Torin, i vilken hon undersökte hur lärodokument om dopet och aktuellt informationsmaterial för dopföräldrar förhåller sig till varandra. Torin inleder artikeln med att konstatera att flera församlingar känner att en marknadsföring av dopet är vägen till att höja dopsiffran. Torin menar ändå att det inte är rätt väg att gå.⁶ Vilken väg ska kyrkan då gå för att förhöja dopsiffran? I denna avhandling strävar jag inte efter att ge ett fullständigt svar på hur den pågående nedgången i dopsiffrorna kunde förhindras. Däremot ska denna avhandling ses som ett bidrag till diskussionen kring de sjunkande dopsiffrorna i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna avhandling är att undersöka ett antal dopföräldrars erfarenheter av sina barns dop. Genom dessa erfarenheter strävar jag efter att kunna belysa vilka aspekter av dopet som dopföräldrarna själva anser vara viktiga för dem. Dessa erfarenheter används sedan som förslag på hur den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland kunde fortsätta utveckla sin dopverksamhet. Ett av mina antaganden är att en fokusering på de aspekter av dopet som upplevs vara viktiga för dem som närmast berörs av dopet skulle motivera människor att låta döpa sina barn, snarare än att inte låta döpa dem. En följd av att dopverksamheten skulle utvecklas kunde alltså vara att antalet döpta i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland inte längre skulle sjunka i lika snabb takt som under de senaste åren. Erfarenheter, både goda och mindre goda sådana, sprider sig relativt snabbt till den närmaste umgängeskretsen. Ifall upplevelsen av dopet är positivt, kommer den positiva erfarenheten sannolikt att spridas till vänner och bekanta, vilket i sin tur kommer att utmana dessa bekantas syn på dopet och kyrkan i stort. Därmed utgörs frågeställningen för denna avhandling av följande två frågor:

1. Vilka faktorer påverkar dopföräldrarnas beslut att låta döpa sina barn?
2. Hur påverkar erfarenheterna av dopsituationen föräldrarnas syn på dopet och kyrkan?

För att svara på dessa två forskningsfrågor behandlas i denna studie dopföräldrars erfarenheter av sitt eget barns dop och vilka faktorer i dopet som motiverade dopföräldrar i Evangelisk-

⁶ Torin 2011, 33.

lutherska kyrkan i Finland att låta döpa sina barn. För att ytterligare fördjupa materialet har även föräldrar som valt att inte låta döpa sina barn intervjuats. I anknytning till dopföräldrarnas erfarenheter av dopet av sina barn utreds även vilka faktorer i dopsituationen som upplevdes som angenäma, och som därmed bidrog till en positiv upplevelse av kyrkan i stort.

1.2 Tidigare forskning och litteratur

En del liknande forskning har gjorts på området tidigare. I finländsk kontext har Maarit Hytönen vid Kyrkans forskningscentral år 2020 skrivit ”*Maaailman tärkein tapahtuma*” – *Suomalaisten käsityksiä kasteesta ja kummiudesta*, vilken på flera sätt liknar min studie.⁷ I undersökningen beskriver Hytönen de tankar finländare i hennes undersökning har om både sina egna dop och sina barns dop. En skillnad i Hytönens undersökning och min studie är att denna studie innehåller intervjuer med föräldrar som valt att inte låta döpa sina barn, vilket Hytönens undersökning inte innehåller. Av deltagarna i Hytönens intervju beskrev 80,2 % sig som troende.⁸ I min studie beskriver endast ett par av dopföräldrarna sig som andliga eller religiösa, trots att samtliga är medlemmar i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.

I svensk kontext har Kristina Torin undersökt hur kyrkliga lärodokument om dopet och församlingarnas informationsmaterial om dopet korrelerar med varandra i Svenska kyrkan. En artikel om undersökningen finns att läsa i *Årsbok för svenskt gudstjänstliv* 86 från 2011.⁹

Eva Reimers doktorerade 1995 med avhandlingen *Dopet som kult och kultur. Bilder av dopet i dopsamtal och föräldrantervjuer*.¹⁰ Avhandlingen behandlar barndopet i Svenska kyrkan. Reimers undersöker hur människor förhåller sig till religion och religiösa handlingar i det sekulariserade svenska samhället.

Den undersökning som i svensk kontext kommer närmast denna studie är Elin Lockneus magisteruppsats *Dopföräldrars syn på dopet: En kvalitativ undersökning av dopuppfattningar*

⁷ Hytönen 2020.

⁸ Hytönen 2020, 10.

⁹ Torin 2011.

¹⁰ Reimers 1995.

*hos dopföräldrar i Härnösands stift i relation till Svenska kyrkans dopteologi från 2012.*¹¹ I avhandlingen undersöker Lockneus dopföräldrars syn på dopet. Hon har intervjuat dopföräldrar för att få reda på hur dopföräldrar resonerar kring olika frågor om dopet av deras barn. Lockneus utvidgar sin undersökning 2014 i sin bok *Döpt för livet: En undersökning av dopföräldrars uppfattningar om dopet i Härnösands stift.*¹²

1.3 Metod

Steinar Kvale och Svend Brinkmann illustrerar intervjuaren som en malmletare, och malmen, det vill säga kunskapen, finns gömd inuti informanterna. Det blir då intervjuarens uppgift att extrahera malmklumparna från informanterna, utan att fördärva kunskapen. Kunskapen fördärvas, enligt Kvale & Brinkmann, exempelvis av ledande frågor.¹³ Det är min förhoppning att jag lyckats extrahera den kunskap som informanterna besitter på ett rättvist sätt. Samtidigt är jag fullt medveten om att förståendet av varandra i kommunikation med två (eller flera) människor alltid handlar om tolkning. På grund av den rådande coronapandemin utfördes intervjuerna virtuellt, vilket även det utgjorde vissa utmaningar i att tolka kroppsspråk, miner, gester och tonläge.

I den här studiens intresse är i första hand inte deltagarnas kön, ålder och antal. Snarare utgör deltagarnas individuella erfarenheter och berättelser det största intresset i denna studie. Jan Trost skriver att målet i kvalitativ forskning är att få fram olika mönster och tankesätt som är förekommande, istället för en statistisk säkerhet på ett beteende.¹⁴ Trost beskriver att en kvalitativ studie lämpar sig väl för studier som vill försöka förstå olika tankemönster och erfarenheter, och att kvantitativa studier lämpar sig bättre för studier som fokuserar på frågor om mängder, så som ”hur många” och så vidare.¹⁵ Jag strävar i min studie efter att få ta del av dopföräldrarnas upplevelser av barnets dop, samt ickedöpta barns föräldrars resonemang kring valet att inte låta döpa sitt barn. Denna studie kan därmed beskrivas som en kvalitativ studie.

¹¹ Lockneus 2012.

¹² Lockneus 2014.

¹³ Kvale & Brinkmann 2017, 71.

¹⁴ Trost 2005, 9.

¹⁵ Trost 2005, 14.

Denna studie kan inte beskrivas som en kvantitativ studie då sampelstorleken är så liten. Trost illustrerar hur trovärdigheten i kvalitativa studier lättare kan ifrågasättas, just på grund av en liten sampelstorlek. Kvalitativa studier kan inte betraktas som representativa för hela befolkningen, det kan endast kvantitativa studier betraktas som.¹⁶ Kvalitativa studiers styrka är däremot att individerna ges möjlighet att på ett djupare plan motivera sina erfarenheter, vilket inte ges i kvantitativa studier. I kapitel 3.1 i denna studie inkluderas statistik på levande födda i Finland och antalet döpta i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland under samma tidsperiod. Detta kan ses tillhöra en kvantitativ studie, men i detta fall har statistiken presenterats som stöd för ytterligare förståelse för informanternas tankar.

När det gäller kvalitativa studier finns det en del olika metoder, vilka påverkar utförandet av intervjuer i en undersökning. Alan Bryman beskriver två olika metoder. För det första kan ostrukturerade intervjuer användas. Ostrukturerade intervjuer är till sin form tämligen fria. Intervjuaren kan ha memorerat särskilda temaområden som denna vill beröra under intervjuens gång, men egentligen skriver intervjuaren inte ner färdiga frågor att ställa under intervjun. Intervjun liknar ett samtal. För det andra används semi-strukturerade intervjuer. Som bas för semistrukturerade intervjuer används en intervjuguide, i vilken intervjuaren på förhand skrivit ner särskilda teman, tillsammans med en del frågor denna kan ställa under intervjuens gång. Det viktiga i intervjuguiden är de teman som intervjuaren önskar beröra under intervjuens gång. Därför behöver intervjuaren inte ställa alla frågor som finns i intervjuguiden, och frågorna som finns i den behöver inte ställas i ordningsföljd. Även frågor som inte finns i intervjuguiden kan komma att bli aktuella.¹⁷

Inför denna studie väckte enskilda dopföräldrars erfarenheter av sina barns dop mitt intresse. Jag valde att intervjua både dopföräldrarna och föräldrarna som valt att inte låta döpa sina barn med hjälp av en intervjuguide, i vilken jag skrivit ner specifika teman som jag önskade intervjua informanterna om. Med hjälp av de olika frågorna i intervjuguiden ville jag få informanterna att berätta om de olika teman. Med det sagt kan det alltså konstateras att intervjumetoden som använts i denna studie är semi-strukturerad intervju.

¹⁶ Trost 2005, 16.

¹⁷ Bryman 2018, 301.

1.4 Tillvägagångssätt

Som hjälpmedel för intervjuerna användes nätverktyget Zoom, som möjliggjorde en videointervju i realtid. Att utföra intervjuerna på distans var det tryggaste alternativet under pandemin, men användandet av Zoom medförde även sina vissa utmaningar. Trots att samtalet skedde i realtid hade ljudöverföringen en viss fördröjning, vilket gjorde det svårt att i intervjusituationen spontant stanna upp vid detaljer i informanternas svar. Som intervjuare var jag på grund av fördröjningen i ljudöverföringen tvungen att låta informanten avsluta hela sitt svar, innan jag kunde ställa följdfrågor till något intressant de nämnt i sitt svar. När de avslutat sitt svar kunde jag i mina nästa frågor återkoppla till enskilda saker informanten hade delat med sig av. Som en följd av detta ställdes antagligen inte alla frågor som skulle ha ställts i en vanlig intervju, ansikte mot ansikte.

Inför denna studie valdes dopföräldrarna genom att jag kontaktade en präst i två olika församlingar i Borgå stift och bad dem vidareförda ett e-postmeddelande till samtliga dopföräldrar, vars barn de döpt mellan tiden 1.6.2020 och 15.10.2020. Därefter fick dopföräldrarna anmäla sitt intresse för att delta i studien till sin doppräst, som i sin tur förmedlade dopföräldrarnas kontaktuppgifter åt mig. När jag fått ett tillräckligt antal dopföräldrar kontaktade jag dem per e-post med ytterligare information om studien.

Inför samtliga intervjuer strävades det efter att båda föräldrarna skulle kunna delta i intervjun, men i två intervjuer kunde endast den ena föräldern närvara. Den frånvarande förälderns talan sköttes då av den närvarande föräldern.

I en av intervjuerna kom det fram att ett av informantparen låtit döpa sitt yngsta barn för tre år sedan. Detta informantpar skiljer sig på så sätt från de andra dopföräldrarna, då resten av dopföräldrarna låtit döpa sina barn under tidsperioden 1.6.2020 – 15.10.2020. Jag har ändå valt att inkludera detta par i denna studie, då jag bedömt att deras svar inte påverkats för mycket av tiden som gått mellan dopet och intervjun. Samtliga dopföräldrar är medlemmar i den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.

För att finna informanter som valt att inte låta döpa sina barn, skrev jag ett inlägg på Facebook, i vilket jag bad människor kontakta mig ifall de uppfyllde kriterierna jag listat och kunde tänka sig att ta del av en intervju med mig. Inlägget delades flera gånger och jag blev kontaktad av

sammanlagt närmare tjugo personer. Sammanlagt valdes av dessa tre par informanter att delta i studien. Dessa informanter valdes på basis av deras geografiska läge, detta för att få en geografisk mångfald bland informanterna. Ett av informantparen, som valt att inte låta döpa sitt barn, drog sig ur redan innan intervjukedet och detta pars plats kom inte att tillsättas med ett annat informantpar. Därmed intervjuades alltså två föräldrapar som valt att inte låta döpa sina barn.

Inför intervjuerna skapades två olika intervjuguider. Den ena intervjuguiden användes vid intervjuerna med dopföräldrarna och den andra intervjuguiden användes vid intervjuerna med föräldrarna som valt att inte låta döpa sina barn. Intervjuguiderna finns bifogade som bilagor i slutet av denna avhandling. Vid inledningen av tre av intervjuerna visade det sig att en av informanterna som intervjuades var finskspråkiga. Därför utfördes tre av intervjuerna på finska. När det hänvisas till de intervjuer som utförts på finska, finns dess intervjuers ursprungliga finska transkription att läsa i en fotnot.

1.5 Material

En stor del av materialet har jag samlat in själv genom fem intervjuer med dopföräldrar, och två intervjuer med föräldrar som valt att inte låta sina barn döpas. Intervjuernas längd varierade, den kortaste varade i 17 minuter och den längsta i 38 minuter.

Informanterna i denna studie valdes baserat på tre olika kategorier enligt följande uppdelning:

Grupp 1: Dopföräldrar från en församling i Södra Finland

Grupp 2: Dopföräldrar från en församling i Norra Österbotten

Grupp 3: Föräldrar som valt att inte låta sina barn döpas

De föräldrar som har ett barn tillsammans har angetts namn som börjar på samma bokstav. Informanterna är indelade enligt de tre ovanstående grupperna på följande sätt:

Grupp 1: Anna & Anders, Birgit & Bjarne, Claudia & Claus

Grupp 2: Dagny & David, Elisabeth & Erik

Grupp 3: Fredrika & Frank, Gabriella & Gustav

Orsaken till den geografiska indelningen av dopföräldrarna beror på skillnaderna i det religiösa klimatet områdena emellan. Norra Österbotten är präglad av ett flertal väckelserörelser, medan Södra Finland präglas av en mera sekulariserad syn på religionsutövning. Möjligtvis är detta en orsak till att Hytönen i sin undersökning kommit fram till att dopsiffrorna är lägre i Helsingfors än i resten av landet.¹⁸ De föräldrapar som valt att inte låta döpa sina barn härstammar även de från antingen Södra Finland eller Norra Österbotten.

Utöver intervjutranskriptionerna använder jag i avhandlingen en mängd olik litteratur. Härnäst redogör jag för den litteratur som används mest frekvent i avhandlingen.

I och med att min och Hytönens studie liknar varandra på olika sätt hänvisar jag ofta till Hytönens undersökning ”Maailman tärkein tapahtuma” – suomalaisten käsityksiä kasteesta ja kummiudesta”. Som grund för dopet i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland använder jag mig till stor del av Pentti Lempiäinen ”Pyhät toimitukset”, i vilken Lempiäinen utförligt redogör för dopets historia och doppraxisen idag i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. För att diskutera religionens betydelse i samtiden återkommer jag flera gånger till David Thurffjells ”Det gudlösa folket – De postkristna svenskarna och religionen” och Joel Halldorfs ”Gud: Jakten – Existentiell svindel i det tjugoförsta århundradet”. Både Thurffjell och Halldorf diskuterar religionens roll i dagens samhälle på ett utförligt och mångdimensionellt sätt. Thurffjells bok utkom 2015 och Halldorfs 2020, vilket gör att bägge är aktuella i skrivande stund.

1.6 Etiska överväganden

Inför och under denna studie ställdes jag inför en del etiska överväganden. Kvale & Brinkmann beskriver hur deltagarna i en intervju behöver ge informerat samtycke till att bli intervjuade och att intervjun används till forskningssyftet. Informanterna behöver känna till undersökningens syfte och hur det insamlade materialet kommer att användas. Informanterna behöver också känna att de deltar frivilligt i intervjun. Informanterna bör få veta vem som har tillgång till det

¹⁸ Hytönen 2020, 45.

insamlade materialet.¹⁹ Samtliga informanter informerades innan intervjuerna inleddes om vad materialet kommer att användas till, vem som har tillgång till det och hur länge det sparas. Samtliga informanter gav sitt samtycke till att delta i intervjun och att materialet sparades och transkriberades som en del av analysen och användes i avhandlingssyfte.

Informanternas integritet bör skyddas och deras anonymitet garanteras.²⁰ För att trygga informanternas anonymitet har jag valt att inte specificera vilken ort i Borgå stift som informanterna befinner sig i. För att ytterligare garantera informanternas anonymitet och för att göra avhandlingen så läsarvänlig som möjligt har jag gett alla informanter ett fingerat namn.

Inför studien ställdes jag inför möjligheten att inkludera ett par som jag är bekant med. Jag valde att inte inkludera detta par i studien dels på grund av att vi kände varandra, och dels på grund av att det fanns tillräckligt många andra par att välja mellan.

Min studie består av ett litet sampel med människor, vilket innebär att det finns en möjlighet att jag råkat få kontakt med människor som svarar på liknande sätt på mina frågor i intervjuerna. Om så är fallet ger resultatet en snedvriden bild av verkligheten. Jag har ändå försökt hänvisa till både Hytönens och Lockneus studier av samma karaktär för att stärka trovärdigheten i min studie.

1.7 Avgränsning

I Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland döps inte endast barn, även om barndop är betydligt vanligare. I denna avhandling behandlas inte vuxendop, utan enbart barndop. När ordet ”dop” nämns i fortsättningen, avses därmed barndop.

Fadderskap är en viktig aspekt när det gäller dop, men jag har valt att i denna studie inte behandla den tematiken mera utgående. Orsaken till att jag valt att inte behandla fadderskapet i denna studie är att Hytönen i sin undersökning behandlar fadderskapet mycket utförligt.

¹⁹ Kvale & Brinkmann 2017, 107.

²⁰ Forskningsetiska delegationens anvisningar 2019, 33.

Hytönen fokuserar i sin undersökning på faderskapet överlag och på vad en andlighet i faderskapsrelationen innebär för finländare.²¹

Samtliga bibelställen som citeras i denna avhandling är hämtade ur bibelöversättningen Bibel 2000.

1.8 Avhandlingens uppbyggnad

Avhandlingen består av fyra kapitel med flera underkapitel. I det inledande kapitlet presenterades forskningsfrågan, tidigare forskning, etiska överväganden och en redogörelse för hur valet av informanter gått till, samt information om hur intervjuerna utförts.

I avhandlingens andra kapitel behandlas dopets historia och dopteologin i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland med hjälp av olika typer av litteratur. Utöver dessa redogörs även kort för Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands webbsida och den information om dopet som går att finna på den.

Det tredje kapitlet innehåller analysen av materialet. Kapitlet består av fem underkapitel och inleds med en diskussion om dopets ställning som norm i det finländska samhället utifrån både statistik och informanternas uttalanden. Därefter följer en diskussion om dopföräldrarnas användning av, och förståelse för religiöst präglat språk. Här behandlas även intervjuer med föräldrar som valt att inte låta döpa sina barn. Efter denna diskussion behandlas kyrkobyggnadens och prästens betydelse för hur dopföräldrarna kom att erfara sitt barns dopsituation.

I det fjärde och avslutande kapitlet förs en avslutande diskussion utgående från de föregående kapitlen. I detta kapitel förs en konstruktivt kritisk diskussion om Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands möjligheter till utveckling av sin dopverksamhet, baserat på intervjuerna med informanterna och litteraturen som använts i denna avhandling.

²¹ Hytönen 2020, 12.

2. Dopteologin i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland

I det här kapitlet redogör jag kort för dopets historia i den tidiga kyrkan och i den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Vidare redogör jag för Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands dopteologi och för Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands webbsida om dopet och vilka uttryck för dopet som ges där.

2.1 Dopet i den tidiga kyrkan och i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland

Dopraxisen har genom hela kristendomens historia varit föremål för en del förändringar. En tid betonades vuxendop, medan barndop kom att föredras vid en annan tid. I Finland har dop i en kyrkobyggnad förespråkats under en tid, medan hemmadop förespråkats vid en annan tid. Under vissa perioder har förändringen varit långsam och under andra tider har förändringen skett i snabb takt.

Ekstrand beskriver i en insändare i Österbottens tidning, med hänvisning till Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands senaste fyraårsberättelse, hur den religiösa ramen för en genomsnittlig finländare förändrats under de senaste 20 åren. Omkring 90 procent av Finlands befolkning var medlemmar i den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland under 2000-talets början. Som en följd döptes en övervägande majoritet av alla nyfödda barn in i den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Dessa viktiga kyrkliga riter, ackompanjerat av årliga besök i julkyrkan, formade den genomsnittliga finländarens uppfattning av sin andlighet under början av 2000-talet.²² År 2019 var dryga 68% av Finlands befolkning medlemmar i den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.²³ De kyrkliga riterna är inte längre idag en självklarhet ens för kyrkans medlemmar.²⁴

Att redogöra för en enhetlig dopteologis utveckling från den tidiga kyrkan till nutid är en uppgift som inte är möjlig att genomföra eftersom en enhet inte råder genom historien. I detta kapitel gör jag ändå ett försök att på ett mycket sammanfattat sätt skildra barndopets uppkomst från den tidiga kyrkan fram till dagens Evangelisk-lutherska kyrka i Finland.

²² Ekstrand 2021.

²³ Kyrkans medlemsstatistik, <https://www.kirkontilastot.fi/viz?id=145> (hämtad 30.3.2021).

²⁴ Hytönen 2020, 45.

I den tidiga kyrkan döptes i regel vuxna människor. Dopet sågs närmast som en övergång från hedendom till kristendom, vilket krävde en medveten handling. Detta uteslöt alltså spädbarn från dopet. Enligt Lempiäinen kan den tidigaste, så att säga ”tydliga” beskrivningen av att barndop allmänt praktiserades, spåras tillbaka till 240-talet då kyrkofader Origenes i skrift beskriver att barndop praktiserades.²⁵ Lempiäinen understryker ändå att det inte finns säkra bevis på när barndop verkligen kom att bli allmänt – döptes barn exempelvis redan under apostlarnas tid? Trots att det i Bibeln nämns att hela familjer döptes, nämns det inte ifall det fanns barn i dessa familjer eller inte.²⁶ Lempiäinen betonar att det med säkerhet kan sägas, att barndopet inte var en avvikande företeelse i slutet av det andra århundradet, utan snarare praktiserades barndop relativt allmänt. Utöver beskrivningen hos Origenes, finns det omnämnanden om barndop från 200-talet både hos Hippolytos och Cyprianus.²⁷ Det var ändå inte förrän på 400-talet som kyrkofader Augustinus kom att utforma arvsyndsläran.²⁸ Denna lära kom att utgöra den teologiska grunden för praktiken att döpa barn.²⁹

Alister McGrath konstaterar i likhet med Lempiäinen, att det inte är helt klart när barndop blev frekvent förekommande i den tidiga kyrkan. McGrath menar, att det inte ens är klart huruvida barn verkligen döptes i den tidiga kyrkan eller inte. Eftersom det i bibelställena som beskriver hela familjers dop inte framkommer huruvida det i dessa familjer fanns barn eller inte, menar McGrath att Bibeln varken direkt förbjuder eller direkt förespråkar barndop.³⁰

I Kolosserbrevet liknar Paulus dopet vid omskärelsen som utfördes på barn.³¹ McGrath menar att dessa Paulus ord tyder på en möjlighet att barndop praktiserades. McGrath diskuterar även möjligheten att det kristna barndopet utvecklades som en följd av att det inom judendomen

²⁵ Lempiäinen 2004a, 28.

²⁶ Apg 16:15: ”Hon och alla i hennes hus blev döpta, och sedan bad hon oss: ’När ni nu har blivit övertygade om att jag tror på Herren, kom då och bo hos mig.’ Och hon gav sig inte.”

²⁷ Lempiäinen 2004a, 28.

²⁸ Läran om arvsyndens innebär att människan är under syndens välde redan vid sin födelse, och att människan behöver dopets nåd för att bli fri från synden. Se exempelvis Lempiäinen 2004a, 29.

²⁹ Lempiäinen 2004a, 29.

³⁰ McGrath 2012, 592.

³¹ Kol 2:11–12: ”I honom har ni också blivit omskurna, men inte som människor gör det, utan genom att bli av med den syndiga kroppen – det är omskärelsen genom Kristus – när ni begravdes med honom i dopet. I dopet har ni också uppstått med honom genom tron på kraften hos Gud som uppväckte honom från de döda.”

förekom omskärelse av barn. Möjligtvis kände kristna ett behov av en motsvarande rit, och kom därför att döpa också barn, menar McGrath.³²

Vid synoden i Karthago år 258 föreslogs det att barn bör döpas inom åtta dagar efter födelsen. Även om denna praktik inte anammades direkt, kom synodens förslag ändå att prägla synen på dopet ända fram till medeltidens slut.³³ I 1500-talets Sverige-Finland stipulerade kyrkoordningen att barnets dop inte bör fördröjas, men angav ingen specifik tidsperiod för hur snabbt barnet behövde döpas. Kyrkoordningen från 1686 var däremot tydligare. Enligt den skulle barnet döpas inom åtta dagar efter födseln. Denna praktik följdes av en stor del av befolkningen. Trots att praktiken under en lång tid kritiserats muntligt, var det först på 1800-talet som skarp kritik skriftligen började riktas mot praktiken från folkligt håll.³⁴ Avstånden mellan hem och kyrka kunde vara långa, och att spädbarn skulle klara av förflyttningen från hemmet till kyrkan, i värsta fall i sträng kyla, var något som oroad föräldrar redan innan 1800-talet. Eva Reimers menar att det under 1800-talet var vanligt att dop förrättades i hemmen på grund av en ovilja att flytta barnet från hemmet till den kalla kyrkan. Hemmadopen blev vanligare och vanligare från och med 1600-talet.³⁵ Att spädbarnen behövde förflyttas bort från hemmen i så ung ålder, om än bara för en stund, sades bidra till spädbarnsdödligheten. Med hänvisning till barnets hälsa krävde folket att kyrkoordningen skulle genomgå en förändring på den punkten. Därmed kom kyrkoordningen i Finland att ändras 1869. Den nya kyrkoordningen godkände att ett barn kunde döpas senare än åtta dagar efter dess födelse. Den nya formuleringen som togs i bruk 1869 var betydligt vagare i sin beskrivning än den tidigare formuleringen. Den nya formuleringen stipulerade att föräldrarna ska låta barnet bli döpt ”utan onödig fördröjning”.³⁶ Vilka orsaker som ansågs vara ”onödiga” och vilka som inte ansågs vara det var naturligtvis svårt att skilja på. Sedan 1869 har inga stora förändringar skett i kyrkoordningen.³⁷ Idag är det vanligt att ett barn som döps i den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland döps när det är 4–6 veckor gammalt, men undantag är inte ovanliga.³⁸ Av denna studies informanter berättade Anna och Anders att deras barn var sex månader gammalt när hen döptes.

³² McGrath 2012, 593.

³³ Lempiäinen 2004a, 29.

³⁴ Lempiäinen 2004a, 30.

³⁵ Reimers, 1995, 64.

³⁶ Lempiäinen 2004a, 29.

³⁷ Lempiäinen 2004a, 29–31.

³⁸ Lempiäinen 2004b, 6.

Konfirmationen är idag starkt sammankopplat med dopet. I 1500-talets Sverige-Finland, menade Olaus Petri, att konfirmationen inte är ett sakrament, vilket ledde till att dess ställning behövde ifrågasättas. Petri önskade ”reformera” konfirmationen och började beskriva konfirmationen som konfirmandens sätt att bekänna den tro som dennas faddrar bekant vid konfirmandens dop.³⁹ Småningom tappade konfirmationen ändå sin ställning, och kom att ytterligare ta sig nya former under 1600-talets slutskede. Nu utgjordes konfirmationen närmast av ett slags förhör innan den första nattvarden fick tas emot. Karl-Gunnar Ellverson menar att synen på sakramenten förändrades i samband med att barndop kom att bli den dominerande praxisen. Genom att se barnet som syndigt och i behov av nåd för sin frälsnings skull skedde en förskjutning i synen på dopet. Själva dophandlingen blev i sig viktigare än tron på Kristus, menar Ellverson. Dophandlingen ensam ansågs vara det viktigaste när det gällde människans frälsning.⁴⁰ Lempiäinen beskriver hur det i 1600- och 1700-talets sekelskifte började bli allmänt att bedriva en slags specialundervisning för dem som för första gången skulle ta del av nattvardens offergåvor.⁴¹ Denna undervisning utgjorde en ny grund för konfirmationen, vilken småningom kom att utformas till den konfirmation som idag finns i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.

Tidigare var det vanligaste alternativet att man lät döpa sitt barn i en kyrka. I stora delar av Europa är dop i en kyrka fortfarande det vanligaste alternativet. I jämförelse med resten av Europa utgör Finland ett undantag på grund av att det här är vanligare att hålla dopet i hemmet än i kyrkan.⁴² Exempelvis i Sverige var hemmadop vanliga fram till 1970-talet, men efter 1970-talet har det vanligaste alternativet varit att dopet äger rum i en kyrka.⁴³ Att hemmadop kommit att bli vanliga i Finland har att göra med att avstånden mellan hem och kyrka på flera ställen är relativt lång – det är lättare att flytta på en präst än att flytta på ett nyfött barn. Den största orsaken var ändå det kalla klimatet.⁴⁴ Att barnet skulle behöva utsättas för sträng köld utgjorde en verklig fara för det nyfödda barnet. Trots att färden från hemmet till kyrkan för dop idag inte på samma sätt är problematiskt, lever hemmadopet kvar som en stark tradition i det finländska samhället.

³⁹ Lempiäinen 2004a, 119.

⁴⁰ Ellverson 2015, 181.

⁴¹ Lempiäinen 2004a, 121.

⁴² Lempiäinen 2004b, 7.

⁴³ Reimers 1995, 65.

⁴⁴ Hytönen 2020, 14.

2.2 Dopteologin i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland

Dop och namngivning hänger tätt ihop med varandra, men de är inte motsvarigheter. Dopet är en kristen rit, medan namngivningen är den handling som äger rum när föräldrarna ger barnet sitt namn. Lempiäinen beskriver, med hänvisning till Bibeln⁴⁵, att namngivningen i samband med dop understryker den personliga dimensionen i Guds frälsnings gåva.⁴⁶ Denna gåva är given specifikt åt individen. Den är inte endast en opersonlig gåva som ges åt en hel mänsklighet. Därmed kan det alltså konstateras att det ändå finns en teologisk koppling mellan namngivning och dop.

I den Augsburgska bekännelsen beskrivs dopet som nödvändigt för ”saligheten”, och att ett barn ska döpas, så att det kan ”upptagas i hans nåd”.⁴⁷ I reformatorn Martin Luthers lilla katekes beskriver Luther att dopet är instiftat av Kristus, och att det sker i Guds namn, vilket är en hänvisning till att dopet inte kan förtjänas. Dopet ges människan, utan krav på motprestation.⁴⁸ I Luthers stora katekes beskriver Luther utförligare hur människan genom dopet upptas i kristenheten. För Luther är dopet ett krav för att människan ska kunna uppnå frälsning.⁴⁹ Genom dopet befrias människan från ”synden, döden och djävulen och får komma in i Kristi rike och leva med honom för evigt”.⁵⁰ Luther poängterar att dopet inte är människans handling, utan att det är Gud som handlar i dopet. Därmed är dopet ingen prestation som i sig skulle framkalla frälsning, utan något som Gud skänker människan, genom att människan tar emot gåvan genom att tro.⁵¹

Doptillställningen präglas av en hel del symbolik. Altaret eller dopbordet dekorerar med ett vitt eller rött ljus. Ljuset påminner de närvarande om Jesu ord om att han själv är ”världens ljus”

⁴⁵ Upp 20:12–15: ”Och jag såg de döda, höga och låga, stå inför tronen, och böckerna öppnades. Och ännu en bok öppnades, livets bok. Och de döda dömdes efter vad som stod i böckerna, efter sina gärningar. Och havet gav tillbaka de döda som var i det, och döden och dödsriket gav tillbaka de döda som var i dem, och var och en dömdes efter sina gärningar. Och döden och dödsriket kastades i den brinnande sjön. Detta är den andra döden, den brinnande sjön. Och var och en som inte fanns uppskriven i livets bok kastades i den brinnande sjön.”

⁴⁶ Lempiäinen 2004b, 8.

⁴⁷ Augsburgska bekännelsen, IX.

⁴⁸ Luther 2011, 39–41.

⁴⁹ Luther 1999, 137.

⁵⁰ Luther 1999, 140.

⁵¹ Luther 1999, 142.

och att de som blir döpta är kallade att leva i hans ljus.⁵² Altaret eller dopbordet dekorerar därför i vanliga fall endast med ett ljus, men i vissa fall kan tre ljus användas. I såna fall associerar ljusen till dopet i den treenige Gudens namn. Därtill tänder prästen under förrättningen dopljuset med hjälp av ”Kristusljuset”.⁵³

Bruket av dopklänning är en gammal, kyrklig tradition. I den tidiga kyrkan var seden den, att man efter dopet iklädde den döpta en vit dräkt för att tydligt visa att den döpte avkläddes sitt ”gamla jag” och ”ikläddes Kristus”. Praktiken att ”iklä sig Kristus” fanns i Mikael Agricolas dopformulär från 1549, men den traditionen kom småningom att frångås. Idag finns det i den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland inte några strikta anvisningar om bruket av dopklänning, men det vanliga är att dopkandidaten ikläs dopklänning innan själva dopceremonin inleds. Vid konfirmationen är konfirmanderna iklädda alba, vilket kopplar konfirmationen tillbaka till dopet och dopklänningen.⁵⁴

Lempiäinen beskriver att den döpta genom dopet får ta del av syndernas förlåtelse.⁵⁵ I den kristna traditionen om dopet, betonas att människan genom dopet dör och blir begravd tillsammans med Kristus, för att på den yttersta dagen också uppstå med Kristus.⁵⁶ Meningen med dopet, enligt Lempiäinen, är människans frälsning. Genom att i dopet ”födas på nytt” innebär ett slags maktskifte där människan går från död till liv.⁵⁷ Därtill beskriver Lempiäinen, att det egentligen inte är kyrkan som döper människor, utan att det är Kristus som genom kyrkan döper människorna. Kyrkan fungerar endast som ett slags verktyg för Kristus.⁵⁸

Den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland är idag underställd kyrkoordningen. Dopet är ett av Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands två sakrament. Dopet utförs som en kyrklig förrättning i en kyrka, ett kapell, dopkandidatens hem eller på en annan plats som prästen och de som berörs av förrättningen kommit överens om.⁵⁹ Kyrkoordningen stipulerar att dopet i vanliga fall

⁵² Joh 8:12: ”Sedan talade Jesus till dem och sade: ’Jag är världens ljus. Den som följer mig skall inte vandra i mörkret utan ha livets ljus.’”

⁵³ Lempiäinen 2004b, 13.

⁵⁴ Lempiäinen 2004b, 15.

⁵⁵ Lempiäinen 2004a, 20.

⁵⁶ Rom 6:4–5: ”Genom dopet har vi alltså dött och blivit begravda med honom för att också vi ska leva i ett nytt liv, så som Kristus uppväcktes från de döda genom Faderns härlighet. Ty har vi blivit ett med honom genom att dö som han skall vi också bli förenade med honom genom att uppstå som han.”

⁵⁷ Lempiäinen 2004a, 23.

⁵⁸ Lempiäinen 2004a, 26.

⁵⁹ KO 2:17.

bör förrättas av en präst, och att en medlem i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland inte ska bli döpt på nytt.⁶⁰ När det gäller barndop uppmanar kyrkoordningen föräldrar att ”utan onödigt dröjsmål” bära fram sina barn till att döpas. Ifall dopet fördröjs, är det kyrkoherdens uppgift att påminna föräldrarna om att det skulle vara dags att låta sitt barn döpas.⁶¹ Enligt kyrkoordningen bör den döpte också ha åtminstone två faddrar, vilka bör vara konfirmerade medlemmar av den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.⁶²

Som konstaterats i föregående kapitel är hemmadop den vanligaste formen i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland idag. Teologiskt sett finns det motiveringar både för dop i en kyrkobyggnad och hemmadop. Hemmadopet har försvarats teologiskt med att det fungerar som bild för att församlingen är Guds familj, på samma sätt som hemmet utgörs av familjens närvaro. Det blir då tydligt att barnet upptas i Guds familjegemenskap.⁶³ Vad gäller dop i en kyrkobyggnad har den praxisen försvarats teologiskt genom att betona att dopkandidaten inte döps in i familjen, utan in i kyrkan och dess gemenskap.⁶⁴

2.3 Dopet på Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands webbsida

På sin webbsida beskriver Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland dopet, i första hand för föräldrar som funderar på ifall deras barn ska bli döpt eller ej. Materialet lämpar sig även för andra intresserade. På webbsidan beskrivs dopet som en gåva som inlemmar dopkandidaten i en gemenskap. Genom att låta döpa sitt barn, menar Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, att föräldrarna ger barnet en möjlighet att ta del av Jesu försoningsverk genom Jesu död på korset. Det beskrivs också att den som blir döpt får ta emot den heliga Anden.⁶⁵

Dopet innebär en början på ett nytt liv i en ny gemenskap. Genom dopet blir den döpta en del av gemenskapen med Gud, men också med den världsvida kyrkan, som sträcker sig över både

⁶⁰ KO 2:13.

⁶¹ KO 2:15.

⁶² KO 2:16.

⁶³ Lempiäinen 2004b, 7.

⁶⁴ Lempiäinen 2004a, 36.

⁶⁵ ”Det kristna dopet”, <https://evl.fi/dopet/det-kristna-dopet> (hämtad 22.3.2021).

tid och rum. Det betonas också att den döpta ska ta del av undervisning i den kristna tron efter dopet. Här har föräldrar, faddrar och den lokala församling ett gemensamt ansvar att bära.⁶⁶

Under sektionen ”Vanliga frågor om dop” besvaras en mängd olika frågor som dopföräldrar kan tänkas bära på. Det beskrivs att barnet inte behöver döpas för att få ett namn, men att Gud kallar barnet till dopet på ett personligt plan, genom att kalla barnet vid dennas alldeles egna namn. Dopet innebär att barnet blir en del av församlingsgemenskapen, vilken i bästa fall finns vid ens sida i alla livets skeden: i glädjen, i sorgen och i vardagen.⁶⁷

Föräldrarna behöver inte ha en egen tro för att låta sitt barn döpas. Det räcker med att den ena föräldern är medlem i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland för att barnet ska kunna bli döpt. Att låta döpa sitt barn beskrivs som en slags omtanke om barnet. Genom att låta barnet bli döpt, blir barnet en del av Guds familj och är inte längre ensamt. Att låta döpa sitt barn beskrivs som ett val som föräldrarna är berättigade att göra, i likhet med exempelvis val av vilket språk barnet ska lära sig och var det ska bo. Detta val får föräldrarna göra, för att ge barnet den bästa möjliga uppväxten.⁶⁸

Ett tydligt mål med webbsidan verkar vara att lugna nyblivna småbarnsföräldrar. Dopet beskrivs som en glad händelse, som inte ska vara en orsak till stress. Det betonas även att formerna för doptillfället varierar enligt familjens önskemål. Inga krav ställs på familjen. Det viktiga är inte var dopet ordnas, vilka traditioner som följs och hur många olika tårtor som serveras till kaffet efteråt, betonas det på webbsidan. Det viktiga är dopets budskap.⁶⁹

2.4 Religionens betydelse i samhället idag

Föräldrars beslut att låta döpa sitt barn uppstår inte skilt från resten av föräldrarnas omgivning. Det finns flera faktorer som inverkar både direkt och indirekt på hur föräldrarnas beslutsfattande kommer att gå till. Ett exempel på vad som inverkar på föräldrarnas beslut är samhällets värderingar, vilket jag presenterar i detta kapitel med hjälp av Thurffjell och Halldorf. Det är

⁶⁶ ”Det kristna dopet”, <https://evl.fi/dopet/det-kristna-dopet> (hämtad 22.3.2021).

⁶⁷ ”Vanliga frågor om dop”, <https://evl.fi/dopet/vanliga-fragor-om-dop> (hämtad 22.3.2021).

⁶⁸ ”Vanliga frågor om dop”, <https://evl.fi/dopet/vanliga-fragor-om-dop> (hämtad 22.3.2021).

⁶⁹ ”Att ordna dop”, <https://evl.fi/dopet/att-ordna-dop> (hämtad 22.3.2021).

värt att notera att både Thurfjell och Halldorf skriver i första hand om det svenska samhället, men jag bedömer att samma tendenser också kan förekomma i Finland, vilket gör litteraturen relevant även i detta sammanhang.

Sverige beskrivs av Thurfjell som ett land där sekulariseringen nått mycket långt. Trots det menar han att förståelsen av att Sverige är så att säga ”avkristnat” inte är fullständigt sanningsenligt.⁷⁰ Thurfjell lånar Jessica Mobergs beskrivning av Sverige genom att beskriva att människorna i Sverige är präglade av ett ”postkristet habitus”.⁷¹ Att samhället är präglat av ett postkristet habitus innebär att människorna i hög grad inte identifierar sig som kristna eller religiösa, men att de ändå är påverkade av olika aspekter av kristendomen.⁷² Exempelvis firas olika kristna högtider så som jul och påsk utbrett i det svenska samhället, tideräkningen utgår från Kristi födelse, barn ges traditionellt kristna namn så som ”Lukas” och ”Anna”. Därtill gifter sig postkristna i kyrkan och de begraver sina kära i kyrkan, beskriver Thurfjell.⁷³ Halldorf beskriver samma fenomen med termerna ”semisekulär” och ”protestantisk humanism”.⁷⁴ Det finns alltså, enligt Thurfjell, ett slags ”kristet evangeliskt lutherskt tolkningsfilter” som fortfarande präglar den genomsnittlige sekulariserade svensken, trots att denna överhuvudtaget inte skulle identifiera sig med kristendomen.⁷⁵

Halldorf är på samma spår som Thurfjell, men Halldorf beskriver den konstant ökande otillräckligheten i bildning när det gäller det religiösa. Han uppmärksammar sina läsare vid vilka de samhällsliga konsekvenserna av en bristande religiös bildning kan komma att få. Halldorf skriver:

Vi befinner oss i slutfasen av ett mentalitetsskifte. Den kristna bildningen har tunnats ut långsamt. Förändringen har haft sina ideologiska pådrivare, men konsekvenserna går djupare än ideologi: de rör fundamenten i vårt tänkande – det förgivettagna. Vad blir följderna? Ingen vet, eftersom detta är nytt och oprövat. Vi är på väg att förlora det språk som burit generationer från vaggan till graven – och med det också kontakten med dessa generationer, det vill säga våra rötter.⁷⁶

⁷⁰ Thurfjell 2015, 37.

⁷¹ Thurfjell 2015, 220, 223.

⁷² Thurfjell 2015, 222.

⁷³ Thurfjell 2015, 65–66.

⁷⁴ Halldorf 2020, 258.

⁷⁵ Thurfjell 2015, 228.

⁷⁶ Halldorf 2020, 267.

Halldorf menar att den bristande bildningen i det religiösa kommer att påverka hela samhällets sätt att se på livet. Det handlar inte längre enbart om ideologi, utan också om samhällets sätt att förstå sin egen omgivning. Halldorf skriver om situationen i Sverige, men exemplen går att applicera även på det finländska samhället. I Lockneus studie beskriver ingen av informanterna sig som religiösa och i min studie beskriver endast ett par av informanterna sig som religiösa.⁷⁷

Lockneus påminner sina läsare om att kyrkan och de människor som är präglade av ett postkristet habitus verkligen kan mötas. När dopföräldrarnas uttryck för vad som är viktigt med ett dop och vilka ord de använder för att beskriva det viktiga, och kyrkans sätt att beskriva detsamma inte möts, är det enligt Lockneus viktigt att minnas att det inte är så att kyrkan har rätt och dopföräldrarna har fel.⁷⁸ För att kunna mötas behöver kyrkan vara medveten om hur dess medlemmar ser på dopet.

Thurfjell beskriver att kristendomsundervisningens avkonfessionalisering och försvinnande från den svenska skolvärlden innebar en förändrad syn på kyrkan.⁷⁹ Kyrkan upplevdes vara mindre relevant än tidigare. Thurfjell menar att förändringen av kristendomsundervisningen i det svenska skolväsendet, och i längden dess försvinnande, skapade en slags dominoeffekt, vilken har resulterat i sjunkande siffror i så gott som all kyrklig statistik, oberoende av om det gäller dopsiffror, konfirmandundervisning eller deltagande i gudstjänst.⁸⁰ Religionsundervisningens upplägg i Finland har redan under flera år diskuterats, och år 2021 blev Åland den första regionen i Finland som slog ihop ämnena religion och livsåskådning till det gemensamma ”Religions- och livsåskådningskunskap”.⁸¹ I denna undervisning ska alla elever oberoende av åskådning delta. Thurfjell lyfter fram att den utveckling som Sverige genomgått vad gäller religionsundervisningen och dess inverkan på förståelsen av religion, kunde ha blivit annorlunda ifall kyrkan skulle ha kompenserat för den bristande kristendomsundervisningen i skolan genom att erbjuda andra plattformar för undervisning i kristendom. Istället för detta, menar Thurfjell att kyrkan anpassade sin verksamhet till en mer och mer avkristnad befolkning, vilket ledde till ett ytterligare ökande i bristen av förståelse för det religiösa.⁸² Denna bristande förståelse för det religiösa språket och symbolerna kallar jag

⁷⁷ Lockneus 2014, 60.

⁷⁸ Lockneus 2014, 114.

⁷⁹ Thurfjell 2015, 64.

⁸⁰ Thurfjell 2015, 64.

⁸¹ Kyrkpressen 1.3.2021.

⁸² Thurfjell 2015, 64.

hädanefter för ”religiös amnesi”. Uttrycket innebär alltså en slags minnesförlust på det religiösa området.

Att kyrkan överför sin kunskap genom undervisning och förkunnande, alternativt genom personliga samtal om existentiella frågor är båda exempel på olika sätt att se på lärande. Rune Larsson menar att kunskap är något som människor formar i samspel med varandra, genom att ”ösa ur varandras brunnar”.⁸³ Kunskapen finns över allt omkring människan, men människan behöver även lära sig att ta till sig den kunskapen. Larsson knyter ihop lärande av kunskap som skapas i tänkandet, kunskap som skapas genom praktisk övning och kunskap som skapas genom iakttagelser av ens omgivning. Kunskapen är inte ett ”färdigt paket” som mottagaren endast behöver öppna för att skapa sig kunskap om ett specifikt ämne. Larsson menar att kunskapen alltid måste ”erövrats” av individen.⁸⁴ Sker denna ”erövring” av kunskap på bästa sätt genom förkunnelse och undervisning eller genom ett samspel mellan mottagare och överförare?

För många kyrkor är undervisningen om sin tro en av dess väsentligaste uppgifter.⁸⁵ Att präster fungerar som ”lärare” som överför sin kunskap åt församlingsmedlemmarna, beskrivs av Marie Rosenius och Thomas Girmalm som en slags ”folkbildning inom kyrkan”.⁸⁶ Det blir tydligt att prästen anses besitta en kunskap som denna ensam ska förmedla åt mottagaren. Larsson talar gärna om ett livslångt lärande. En total kunskap kan inte nås, men kunskapen kan ökas under livets gång. Det livslånga lärandet sker genom att individerna i skapandet av kunskap är varandras medvandrare. Ordet ”medvandrare” är enligt Larsson ett ord som låter individerna tillsammans upptäcka kunskapen. Medvandrarerna förser varandra med olika redskap som hjälper dem att ”erövra” kunskapen. I motsats till detta sätt att lära sig beskriver Larsson även läraren som förmedlar sin kunskap genom att undervisa eleverna. Därefter förväntas det av eleverna att de tagit till sig kunskapen och kan återge den i ett så gott som ”oförändrat skick”.⁸⁷

För att förhindra att medlemsantal och dopsiffror ska fortsätta sjunka, behöver den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland vara beredd på att vidta åtgärder för att bevara den religiösa medvetenheten som fortfarande finns hos medborgarna. Genom att hålla det religiösa språket

⁸³ Larsson 2009, 31.

⁸⁴ Larsson 2009, 31–32.

⁸⁵ Larsson 2009, 95.

⁸⁶ Rosenius & Girmalm 2019, 31.

⁸⁷ Larsson 2009, 158.

levande och aktuellt, har kyrkan en möjlighet att hjälpa sina medlemmar att förstå religionen på ett djupare plan. Ekstrand lyfter upp den utmanande situation kyrkan befinner sig i. Den yngre generationen finner ingen mening i ett slags ”formellt-kulturellt medlemskap” i en kyrka som präglas av en ”undervisa och förkunna-metod”. Däremot, menar Ekstrand, borde kyrkan möta denna yngre generation i det personliga samtalet om andliga och existentiella frågor. För att kyrkan ska vara en relevant samtalspartner i dessa frågor behöver kyrkan öva sig i att föra dessa andliga och existentiella samtal på ett personligt plan.⁸⁸ Andlighet och existentialism är ämnen som kyrkan borde vara expert på. Den förändring som enligt Ekstrand behöver ske är alltså att fokusera denna expertis på enskilda samtal med de individer som präglas av ett postkristet habitus. Ekstrand menar att kyrkan behöver återvända till sin tradition av ”pilgrimsvandringar, retreatar, bön och meditation” för att vara på samma våglängd som den yngre generationen idag.⁸⁹ Kyrkan behöver betona den andliga aspekten av tron genom att erbjuda de yngre möjligheter för andlig fördjupning, samtidigt som kyrkan uppmuntrar människorna till eget engagemang. De ska få finna sin ”egen väg till det heliga”, menar Ekstrand.⁹⁰

Ekstrand visar i ovanstående stycke att det i synnerhet verkar vara den yngre generationen i Finland som inte tilltalas av den kyrkliga och kollektiva andligheten. Detta kan möjligtvis ha att göra med en fråga om lärande över generationer. Larsson beskriver hur både samhällen och värderingar tidigare var relativt homogena och stabila över tid, medan de idag kan ändra förhållandevis plötsligt.⁹¹ Ett exempel på detta pekar Ekstrand på när han visar på hur synen på kyrka och dop förändrats markant under endast de senaste tjugo åren.⁹² Larsson undrar ifall lärande mellan generationer i dagens samhälle är möjligt, då verkligheten som generationerna växt upp i är så totalt olika. Han menar att det är en utmaning, men att det ändå finns frågor som är gemensamma för hela mänskligheten – oavsett vilken tid man växt upp i. Dessa frågor berör exempelvis kärlek och sorg och behovet av mänsklig gemenskap.⁹³ Statistiken som Ekstrand presenterat med hjälp av Evangelisk-lutherska kyrkan i Finlands fyraårsberättelse tyder på att det är dessa djupt existentiella frågor som upplevs vara relevanta för den yngre

⁸⁸ Ekstrand 2021.

⁸⁹ Ekstrand 2021.

⁹⁰ Ekstrand 2021.

⁹¹ Larsson 2009, 77.

⁹² Ekstrand 2021.

⁹³ Larsson 2009, 77–78.

generationen. Möjligtvis är det i det personliga samtalet som kyrkan kan utöva lärande över generationer.

Efter att i detta kapitel ha redogjort för dopets och religionens bakgrund och ställning i dagens samhälle är det nu dags att härnäst introducera det insamlade intervjumaterialet och analysera det.

3. Intervjuer med dopföräldrar och föräldrar som valt att inte låta döpa sina barn

I detta kapitel redogör jag för de fem intervjuer jag utfört med dopföräldrar och de två intervjuer jag utfört med föräldrar som valt att inte låta döpa sina barn. Kapitlet är uppdelat i fem underkapitel. Kapitlet inleds med en diskussion kring huruvida dopet är en norm i det finländska samhället idag, och hur informanterna uppfattar dopets ställning i Finland idag. Därefter följer en sammanfattning av vilka delar av teologin kring dopet som dopföräldrarna ger uttryck för i intervjuerna. Därifrån går diskussionen vidare till att behandla de yttre faktorer som påverkade hur dopsituationen upplevdes av dopföräldrarna. I kapitel 3.4 diskuteras därför kyrkobyggnadens betydelse för dopet, och i kapitel 3.5 prästens roll i hur dopföräldrarna erfar dopsituationen.

3.1 Är dopet en norm i det finländska samhället?

Att dopet upplevdes vara en norm var något som flera informanter lyfte upp i intervjuerna. Svenska Akademiens "Svensk ordbok" definierar ordet "norm" som en "allmänt godtagen regel för handlande eller tänkande", och det är den definitionen på ordet som jag utgår ifrån när jag härnäst diskuterar dopets ställning som norm i det finländska samhället.

Huruvida dopet verkligen med rätta kan anses vara en utpräglad norm i det finländska samhället eller ej är inte helt lätt att slå fast. Det vore enkelt att konstatera att en företeelse är en norm ifall mer än hälften av en grupp individer utövar något, i det här fallet dopet. Men denna definition ger inte rätt åt hela begreppet. Om man ser till det finländska samhället skulle dopet i så fall vara en norm då över 50 % av de nyfödda fortfarande blir döpta, trots att stora regionala skillnader råder. En norm behöver därför nödvändigtvis inte förespråkas av hälften av gruppen. En företeelse kan uppfattas som en norm, fastän en majoritet inte skulle ställa sig bakom påståendet. Därför är det svårt att säga att dopet skulle vara en norm i *hela* det finländska samhället. För att kunna beskriva dopet som en norm behöver man se till mindre geografiska områden, till och med specifika sociala kontexter i dessa geografiska områden. Hytönen konstaterar, med hänvisning till statistiken, att föräldrar bosatta i Helsingfors är mer benägna att inte låta döpa sina barn än på annat håll i landet.⁹⁴ Huruvida dopet uppfattas som en norm

⁹⁴ Hytönen 2020, 45.

eller ej, påverkas i allra högsta grad av den geografiska bubbla betraktaren befinner sig i, men även av den sociala bubbla betraktaren är del av. I ett geografiskt område där en klar majoritet av de nyfödda blir döpta, och hela ens släkt valt att i alla tider låta döpa sina barn, kommer dopet naturligtvis uppfattas som en norm. Om man i denna miljö därtill endast deltagit i doptillfällen, aldrig i en namngivningsceremoni, är det tydligt att dopet kommer att upplevas som en norm. Så var fallet för dopföräldrarna Dagny och David. I ett geografiskt område där en majoritet av de nyfödda inte blir döpta, och ens sociala umgängeskrets präglas av att inte känna till vilka som är medlemmar i en kyrka och vilka som inte är det, är det tydligt att det är närmare till hands att inte låta döpa sitt barn än att låta döpa sitt barn. Denna omgivning präglade föräldrarna Fredrika och Frank.

Av informanterna tog Anna och Anders, Claudia och Claus samt Elisabeth och Erik i intervjuerna inte upp dopets ställning som norm i det finländska samhället, medan de övriga informanterna på olika sätt berörde temat. Bjarne beskriver dopet med ordet ”norm”, medan de övriga informanterna kan ses definiera dopet som en norm, även om de inte använde själva ordet. Ifall dopet uppfattas som en norm kan det ha en viss inverkan på vilka beslut nyblivna föräldrar tar när det kommer till det eventuella dopet av sitt barn. Föräldrar som inte ser sig som kyrkligt aktiva kan ändå välja att låta döpa sitt barn, för att det helt enkelt känns svårt att göra på ett annat sätt än den samhällseliga normen påbjuder.

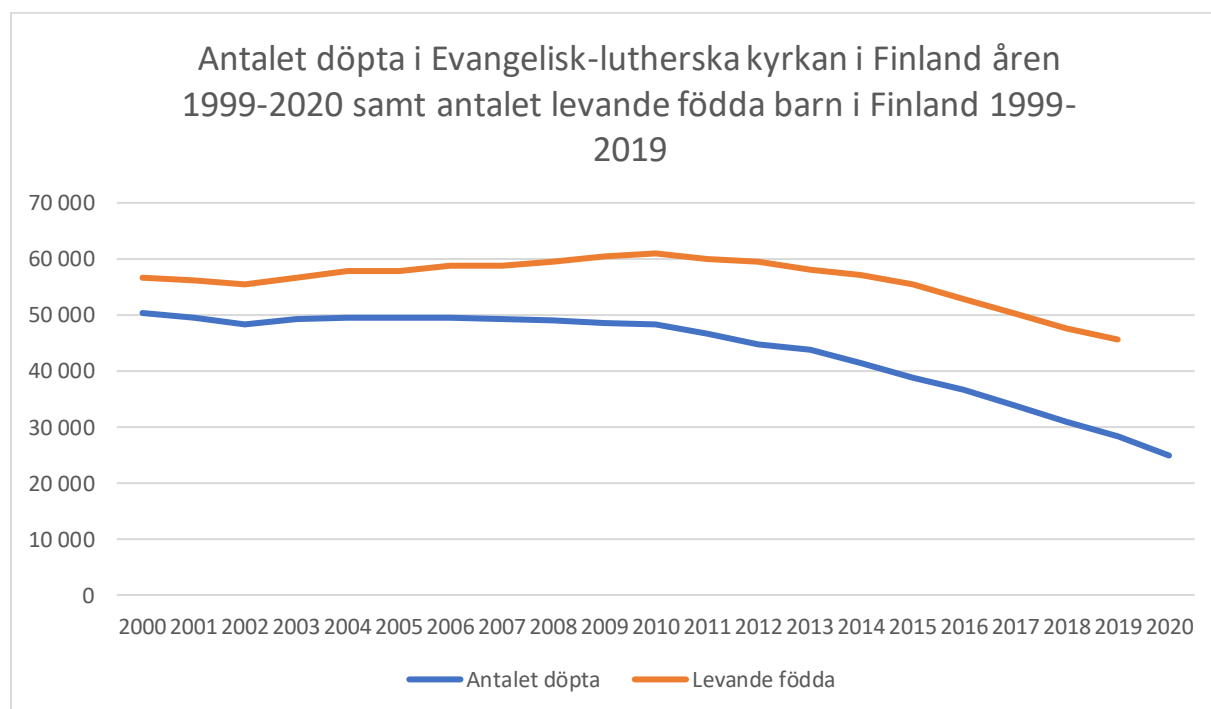
En annan upplevelse som även kom upp under intervjuerna var en slags känsla av att valet att inte låta döpa sitt barn är tabubelagt. På samma sätt som dopet kan erfaras som en norm, kan valet att inte låta sitt barn bli döpt erfars som tabubelagt. När det gäller vad som anses vara tabubelagt sätter den geografiska bubblan sin prägel även på den diskussionen. Det som hos informanterna tydligast verkade påverka uppfattningen av dopet var den sociala kontext de befann sig i.

Är dopet då en norm eller inte? Beroende på vem frågan ställs åt kommer frågeställaren att få aningen olika svar. Huruvida dopet känns som en norm eller ej, och om det känns tabubelagt att inte låta döpa sitt barn eller ej, påverkas till syvende och sist av den sociala bubbla man befinner sig i. Är majoriteten av ens bekanta positivt inställda till det kyrkliga kommer man antagligen att uppfatta dopet som en norm, och valet att inte låta döpa sitt barn kommer att vara tabubelagt. Rör man sig däremot i kretsar där motsatta förhållanden råder, kommer även

känslorna inför huruvida dopet är en norm eller ej, och ifall det känns tabubelagt att inte låta döpa sitt barn eller ej, att se annorlunda ut.

I skrivande stund finns enbart förhandsuppgifter om de levande födda januari–juni 2020, vilket är orsaken till att jag har valt att vända mig till statistiken från 2019.⁹⁵ Genom att jämföra antalet döpta i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2019 med antalet levande födda i Finland 2019 fås resultatet att dryga 62% av de levande födda döptes i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. År 2019 döptes alltså en majoritet av de levande födda i Finland. Antalet döpta barn i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland har ändå minskat stadigt sedan 2006. I den fart som minskningen har idag är det endast en tidsfråga innan antalet ickedöpta barn i Finland under ett år blir högre än antalet döpta barn under samma år. Denna statistiskt stadiga minskning beskrivs genom diagrammet i figur 1 nedan.

Figur 1. Antalet döpta i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland åren 1999–2020 samt antalet levande födda i Finland 1999–2019. Diagrammet är skapat baserat på Kyrkans medlemsstatistik och Finlands officiella statistik från Statistikcentralen.

⁹⁵ Enligt Statistikcentralen föddes det 45 597 levande barn i Finland 2019. Enligt Kyrkans medlemsstatistik döptes 28 352 barn i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 2019. Samma siffra år 2020 var 24 898, vilket innebär en minskning på dryga 12 % från året innan. 2018–2019 innebar en minskning på dryga 8 %. En tydlig minskning i antalet döpta går alltså att se mellan 2019 och 2020, men som tidigare konstaterat kan antagligen en del av förklaringen vara den rådande coronapandemin och det faktum att man inte kan ordna fester som samlar större folksamlingar, vilket i sin tur gör att föräldrar väljer att inte låta döpa sina barn i detta nu.

Ekstrand hänvisar till resultatet i enkäten ”European Values”, enligt vilken varannan finländare beskriver sig själv som religiös och varannan finländare beskriver sig som ickereligiös. Ekstrand menar att denna statistik tyder på att det finländska samhället för tillfället befinner sig i en ”kulturell brytpunkt”. Ekstrand beskriver denna ”kulturella brytpunkt” genom att hänvisa till att en majoritet av den finländska befolkningen nu uppfattar kyrkotillhörighet och religiositet som en ”socialt atypisk identitet”, speciellt i de yngre åldersgrupperna. Ekstrand exemplifierar denna övergång i synen på det religiösa genom att peka på att de finländare som är födda efter 1960-talet redan har passerat den ”kulturella brytpunkten”. Det är på grund av detta som dopsiffrorna sjunker idag, menar Ekstrand.⁹⁶

3.2 Informanternas erfarenheter av dopets ställning som norm i det finländska samhället

Härnäst följer informanternas tankar om dopet och dess ställning som norm i det finländska samhället.

Angående deras relation till kyrkan beskriver Birgit och Bjarne sig som ganska likgiltiga. Bjarne berättade att han inte ”frivilligt” gått till kyrkan på många år, om det då inte gällt någon anhörigs vigsel, dop eller jordfästning. Birgit är på väg att beskriva sig själv som en slags fritänkare men hejdar sig i sista stund.

Bjarne: Nå, vi kan säkert ärligt säga att kanske en viss... Jag kommer inte ens ihåg när jag senast skulle ha gått frivilligt i kyrkan eller så, att det har varit de här obligatoriska då man var i skolvärlden och skriftskola och det där... Saker som hörde till militären och så förstås sådana att om det nu var något så... Men inte, inte mer än så för mig i alla fall.

Birgit: Mm, det var lite samma för mig, att jag är kanske lite mera en sådan där fritänk... Eller så där traditionell att ”man måste höra till den där kyrkan”, men inte har jag någon speciellt nära relation [till kyrkan] heller.

Birgit: Och kanske lite samma sak med det där dopet, att det var kanske, eller i alla fall hade jag en sådan tanke att ”det hör till saken och så ska hen döpas”.

[...]

Bjarne: Jag hade nog hela tiden en sådan där viss, ska vi säga tradition eller... Eller norm, vad skulle vi nu kalla det, det var nog kanske den största tanken.

⁹⁶ Ekstrand 2021.

Birgit: Mm, och som att det var den där traditionen... Och det kanske skulle kännas lite tomt, om man inte skulle döpa sitt barn så skulle det kännas som att hen... Eller så där att hen inte skulle ha fått ett officiellt namn överhuvudtaget om man inte skulle ha döpt.

[...]

Birgit: Mm, jag tänker sedan kanske lite, eller som att då är barnet mera accepterat någonstans, just som i kyrkan och så, på något sätt är det tabu om man inte döper hen, om det då på något sätt kommer fram, i hens framtida liv.⁹⁷

Dopet har fortfarande en stark ställning som tradition i det finländska samhället, även om statistiken på antalet döpta per år är starkt nedåtgående. Bjarne beskriver dopet som en norm, och Birgit upplever det vara tabubelagt att inte låta döpa sitt barn, speciellt om barnet någon gång skulle komma att vistas i kyrkliga sammanhang. Där menar hon att barnet skulle vara speciellt utsatt för ifrågasättanden. Dessa känslor indikerade möjligtvis hos Bjarne och Birgit en känsla av att det skulle kännas svårt att gå emot normen och inte låta döpa sitt barn. Den känslan upplevde de, trots att statistiken på antalet döpta barn i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland har minskat stadigt sedan 2006.⁹⁸

I flera intervjuer framkom det att det verkar som om dopet fortfarande har en viktig funktion för den generation som idag är far- och morföräldrar. I samtalet med Birgit och Bjarne beskriver paret hur det från släktens sida fanns en slags förväntning på att det nyfödda barnet skulle döpas, även om det inte sades högt.

Bjarne: Åtminstone inte från min, alltså min sida av släkten eller från kompisarna inte.

⁹⁷ Bjarne: Noh, sanotaan varmaan rehellisesti ehkä semmoinen vähän tietynlainen... Minä en edes muista milloin minä olisin itse vapaaehtoisesti käynyt kirkossa tai näin, että tuota, on ollut ne niin sanotusti pakolliset sitten mitä on kun on ollut koulumaailmassa ja sitten rippikoulut ja tuota... Armeijaan littyvät jutut ja sitten tietysti tuommoiset jos nyt oli joku niin... Ei nyt, ei oikeastaan sen enempää ainakaan minulla.

Birgit: Mm, se on minullakin tuo vähän sama, että olen ehkä vähän enemmänkin semmoinen vapaa-ajatt... Tai semmoinen perinteinen ”täytyy kuulua siihen kirkkoon”, mutta ei ole mitenkään kauhean sillä lailla läheinen suhde minullakaan.

Birgit: Ja ehkä vähän sama juttu niiden ristiäisten kanssa, että oli ehkä, tai minulla ainakin semmoinen ajatus, että se kuuluu asiaan ja niin hänet kastetaan.

[...]

Bjarne: Minulla oli kyllä koko ajan niin kuin se tietynlainen, ehkä sanotaan perinne tai... Tai normi, miksikä sitä sitten sanoisi, että on niin kuin tuota, siinä oli se suurin ajatus.

Birgit: Mm, ja niin kuin, että se oli se perinne... Ja ehkä tuntuisi vähän ontolta, ellei kastaisi lastansa niin tuntuisi, että hänel... tai sillä lailla, että ei olisi saanut ollenkaan virallista nimeä, ellei kastaisi.

[...]

Birgit: Mm, minä sitten ehkä vähän ajattelen, tai että sitten lapsi on niin kuin enemmän hyväksytympi joissain just niin kuin kirkossa ja niin kuin, jotenkin tabuu jos häntä ei kasteta, jos se sitten tulee jotenkin ilmi niin, niin kuin jatkossa hänen elämässä.

⁹⁸ Se figur 1.

Birgit: Hm... Det har nu inte direkt varit något så att det skulle ha kommit fram.

Bjarne: Jo, och jag tror nog att det från min sida av släkten har varit kanske lite så där, att på ett sätt har det också funnits en förväntan om att när [ska barnet döpas]...

[...]

Birgit: ... Eller speciellt far- och morföräldrarna, så säkert just förväntar sig att vi ska döpa, att det inte riktigt finns något annat alternativ.⁹⁹

Bjarne sade först med säker ton att det inte från hans sida av släkten fanns någon som skulle ha tyckt till om huruvida hans och Birgits barn skulle döpas eller ej, men han ändrade sig ganska snabbt efter sitt svar. Kanske det fanns en outtalad förväntan trots allt, konstaterar Bjarne, som får medhåll av Birgit. Senare i intervjun erkänner Birgit att tanken att låta bli att döpa barnet hade slagit henne tidigare.

Birgit: Nå nog för mig åtminstone, eller det slog mig.

Bjarne: Det slog nog inte mig.

Birgit: Då nuförtiden finns det helt sådana där... Vad är de här nu, alltså namngivningsceremonier, så nog slog det mig, men då igen hade jag kanske en sådan tanke att inte, eller det är på något sätt inte så vanligt att... Eller så där officiellt så kanske inte då. Jag har också så lite kunskap om de där namngivningsceremonierna att hur de går till, så det där döpanget var nog kanske ett så där lite tryggare alternativ.¹⁰⁰

För Bjarne var dopet en självklarhet, men Birgit hade tänkt tanken att låta bli att döpa barnet, och istället ordna en namngivningsceremoni. Birgit beskrev dopet som en norm tidigare i intervjun, och att hon känner att det är tabubelagt att inte låta döpa sitt barn. Dessa beskrivningar kan antagligen belysa orsakerna till att hon relativt snabbt släppte tanken på att inte låta sitt barn döpas. Hon nämner även sin okunskap när det gäller namngivningsceremonier och att ett dop känns mer ”officiellt” som orsaker till att hon ändå höll fast vid beslutet att låta döpa sitt barn. Att dopet upplevs vara en mer ”officiell” handling än namngivningsceremonin, kan dels

⁹⁹ Bjarne: Ei ainakaan meidän, siis meidän suvun puolelta tai kavereilla niin ei.

Birgit: Hmm... Ei nyt suoranaisesti ole ollut mitään semmoista, että olisi tullut ilmi.

Bjarne: Niin, kyllä minä luulen, että meidän suvun puolella on ollut vähän ehkä semmoinen, tiettyllä tavalla kanssa odotettu että milloin on [ristiäiset]...

[...]

Birgit: ... Tai varsinkin isovanhemmat niin varmaan just olettavat, että kastetaan, että ei ole oikein muuta vaihtoehtoa.

¹⁰⁰ Birgit: No kyllä se minulla ainakin on, tai kävi mielessä.

Bjarne: Minulla ei ole käynyt.

Birgit: Kun nykyään on noita ihan... Mitä nämä nyt ovatkaan, siis nimiäisiä, niin kyllä sekin kävi mielessä, mutta sitten taas oli ehkä semmoinen ajatus, että se ei, tai ei ole jotenkin niin yleistä että... Tai sillä lailla virallista niin ei ehkä sitten. Minullakin on aika vähän tietoa niistä nimiäisistä, että miten sekin tapahtuu, että niin ehkä tuokin kastaminen on sitten vähän semmoinen turvallisempi vaihtoehto.

bero på den långa historiska tradition dopet har i Finland, och dels på att det är det vanligare alternativet i just dessa individers sociala kretsar.

Trots att de beskrev sig som ickekyrkliga, var beslutet att låta döpa sitt barn för Dagny och David en ickefråga. Det var en självklarhet att barnet skulle bli döpt. David identifierar sin osäkerhet kring namngivningsceremonier som en orsak till att dopet upplevdes som en självklarhet, trots att Dagny och David annars inte har mycket med kyrkan att göra. Även i deras fall kan man se spår av upplevelsen att dopet anses ha en ställning som norm. Det faktum att paret aldrig deltagit i en namngivningsceremoni beror antagligen på flera orsaker, men den sociala verklighet de lever i torde spela en roll i detta. Det verkar som att många barn döps ”per automatik” i Borgå stift. Det känns som att dopet ”hör till”, som Birgit beskrev det.

David: Och jag har aldrig i alla fall varit på någon sådan här namngivningsceremoni eller något liknande, att det känns som att allihop i släkten har döpt sina barn och så där...

Dagny: Joo. Det är nog... Joo, inte, jag vet inte, jag har nu aldrig funderat på att om vi inte skulle ha döpt så... Vi tog det som en självklarhet nästan, eller jag tror nog vi båda två gjorde det.

[...]

Dagny: Eller det kändes som en fin tradition.

Dagny berättar att hon känner att dopet är ”en fin tradition”, och senare i intervjun styrker hon sin tidigare beskrivning genom att benämna dopet som en ”viktig tradition”. Genom sina yttranden identifierar hon en orsak till att de valt att låta döpa sitt barn. Dopet är för paret en viktig tradition som helt enkelt hör till när ett nytt liv välkomnas till världen.

Allt fler väljer att inte låta sina barn döpas, trots att det varit en långvarig tradition i familjen. Om en familj väljer att inte låta sitt barn döpas, är det möjligt att tröskeln för att inte låta sitt barn döpas sänks för andra som befinner sig i samma sociala krets. Att välja dopet enbart baserat på dess ställning som tradition håller alltså på att förändras. Det är därmed möjligt att dopet i en relativt snar framtid kan komma att ersättas av namngivningsceremonin istället. Om statistiken fortsätter som hittills kommer dopens antal att minska och namngivningsceremoniernas antal att öka. Denna minskning av antalet dop, och ökningen av antalet namngivningsceremonier, skulle innebära att namngivningsceremonin småningom skulle kunna bli en tradition som ersätter den gamla doptraditionen bland befolkningen. Det är ändå värt att notera att namngivningsceremonin inte är ett automatiskt substitut för dopet. De föräldrar som väljer att inte låta sina barn döpas, väljer inte per automatik att en

namngivningsceremoni ska ordna för sina barn istället. Därmed är alternativen för föräldrar till nyfödda barn tre: Dop, namngivningsceremoni eller ingen tillställning alls.

Att dopet upplevs vara en ”viktig tradition” även bland människor som inte identifierar sig som kyrkligt aktiva är en faktor som kan spela en roll i hur utvecklingen fortlöper. Det är svårare att frånga en tradition som upplevs vara viktig, än en tradition som inte upplevs som viktig. Även om dopstatistiken är dystert läsning för kyrkan, är det möjligt att den nedåtgående trenden avtar vid något skede.

David: Jaa-a, nå för mig så är det ju som viktigt för att hela min släkt är ju nog döpt och alla är ju nog döpta hur långt bakåt som helst och...

Dagny: ...Ja, det känns som att...

David: ... I släkten och så där att det känns ju som att man skulle bryta en tradition då om det, om man mitt i allt skulle säga att ”nej”. Och, och...

Dagny: Och det känns som att det hör till...

David: Då tycker jag att det, inte kan det ju som skada heller.

[...]

Dagny: Nå ja... Nå det känns som att det hör till att man ska bli döpt men... Oj, jag vet inte... Och det känns som att man kanske inte ska behöva vara så djupt religiös för att döpa ett barn men att... Och att inte behöver ju det här barnet heller men att hen får ju välja sen att hur hen vill, men att... Jag tycker ändå det är fint att bli döpt och så där.

I Hytönens mer omfattande undersökning konstaterar hon att dopet är en viktig tradition för en del av hennes informanter.¹⁰¹ I min studie beskrev samtliga dopföräldrar att de anser att dopet är en viktig och en fin tradition. Hos mina informanter som valt att låta döpa sina barn har dopet alltså än så länge en viktig plats. Om dopet är en tradition i familjen och släkten förstärks känslan av dopets viktighet ytterligare. David beskriver att alla i hans släkt är döpta så långt bakåt som han känner till, och att det därför inte skulle kännas acceptabelt att bryta med släktens tradition. Fastän David inte kan sätta fingret på exakt varför han tycker att dopet är viktigt, så spelar dopet en roll för honom.

David: Joo, nog till viss del... Men inte vet jag riktigt varför jag tycker att det spelar roll... Men jag minns som förr då man själv var i... Yngre, kanske i skolorna och så där, om det var någon som inte var döpt så var det som att ”Varför är de inte döpta?”

¹⁰¹ Hytönen 2020, 76.

David lyfter in en annan aspekt av traditionstänkandet. Dopen är en tradition som till viss del ”skyddar” barnen i deras uppväxt genom att låta barnen vara en del av gruppen. Barnet får känna sig accepterat då det är som ”alla andra”. I Davids svar kan skönjas att han upplevde en viss press när det gällde valet att låta döpa eller inte låta döpa sitt barn. Han hänvisar till sin egen uppväxt och beskriver att han själv kunde ställa sig undrande gentemot klasskamrater som inte var döpta.

I citaten ovan kan det tydligt skönjas hur Dagny och David är influerade av sin omgivning. De är själva inte kyrkligt aktiva, men har döpt sitt barn för att ”det hör till”. De är influerade av sin geografiska omgivning, men i synnerhet av sin sociala näromgivning. I Davids familj och släkt är alla som han känner till döpta, vilket kan höja tröskeln ytterligare för en familj att välja att inte låta döpa sitt barn. Gabriella och Gustav är däremot präglade av en helt annan omgivning, både geografisk och social.

Gustav: Jag tror inte att det känns svårt för oss nej, vi har inte vänner som är... Jag vet inte vem som hör till kyrkan eller inte och det är nog, inte har vi på något vis på det sättet religiösa vänner och inte speciellt föräldrar heller så eller familjen så... Nej, inte tycker jag det inte, i vår omgivning är det här helt okej så...

Gabriella och Gustav uppmärksammade att det för dem ibland kan kännas som att dopen är en norm, men de upplevde aldrig att det därför skulle ha känts svårt att ”gå emot strömmen”. För det första är de inte medlemmar i någon kyrka. För det andra nämner de sina accepterande vänner och familjer. Från familj och vänner fanns det ingen förväntan på föräldrarna att de skulle låta döpa sitt barn. De fick ta beslutet utan att känna av en social press. Skulle de ha befunnit sig i en annan social omgivning är det möjligt att de skulle ha känt att beslutet att inte låta sitt barn döpas skulle ha varit större och svårare att ta.

Gabriella: Nå, nog tror jag att min mamma frågade någonting nog sen att hur är det med skolan att hur ska hen sedan när andra har religion eller någonting sådant, men att det är ju hemskt vanligt med livsåskådning nuförtiden, mycket vanligare än tidigare. Några sådana diskussioner tror jag att vi hade då vi funderade på det, att manne hen kan sedan känna sig utanför, att det pratade jag med mamma. Om hen inte så... Nå om det nu är så, så får hen nu... Joo, så jag hade en sådan där diskussion med min mamma just om det där att bli utanför, men sedan tänkte vi, sade jag nu bara att jag tror att det är ganska vanligt nuförtiden, att det är inte bara en och två som har något annat istället för religion i skolan, och sen just om hen vill ändra sig så får hen ändra sig när som helst att...

Likt David, hade Gabriella också funderat på om deras odöpta barn måntro kunde känna sig utanför i vissa sammanhang när hen växer upp. Gabriella och Gustav valde ändå det för dem naturliga alternativet, att inte låta döpa sitt barn. De motiverar sitt val bland annat med att barnet själv ska få välja sin eventuella tro när hen växer upp. I slutändan handlar dessa val alltså om omtanke om barnet och vilket som väger tyngre: Att möjligtvis känna sig utanför i vissa sammanhang eller att själv få välja vilken tro man identifierar sig med.

Gabriella och Gustav är inte medlemmar i någon kyrka, och därför ansåg de att det var ett självklart val för dem att deras barn inte skulle döpas. Istället bjöd de in sina nära till en namngivningsceremoni som de utformat enligt egna önskemål. Festen innehöll flera moment som på ett eller annat sätt var hämtade från det kristna dopet. Gabriella beskrev deras barns namngivningsceremoni som en ”mash-up av lite allting”.

Gabriella: Var det en glasskål eller vad var det? Alltså det blev ju lite som att, om man tänker dopvatten och så här, men det var en glasskål och så hade vi såna här lupin... Söndrat en lupin, det var blåa och rosa och så tog du... Var dom liksom på någon sådan här skänk eller nånting? Var var den här skålen, kommer du ihåg? Eller var den på ett bord...

Gustav: [otydlig inspelning]

Gabriella: Nå på en sådan där skänk med en spegel och sedan tog du därifrån, och så... Då var det ju nog att du sade liksom namnet och satte att det blev så där... Lite som ett dop kanske ändå?

Gustav: Och jag började tänka att var det ändå någon sorts dop... Att den [skålen] har använts till det, jag är inte säker... Det var någon sorts sådan här glas... Jag vet inte, det skulle ha kunnat vara att jag har blivit döpt i den eller någonting att... Det var mina föräldrars nog så att.

Gabriella: Och sen var det ju egentligen, var det inte din sådan här dopklänningen, hen hade ju något vitt på sig?

Gustav: Joo.

Gabriella: [...] Men att jag tror att det var din dopklänning, eller någon släktens liksom så... Så hen såg nog ut som ett dopbarn ganska långt. Förutom då svart rosett.

Gustav: Att nog var det ändå många saker som var liknande till ett dop jo, men att vi hade inte någon präst och inte någon på det sättet... Nog var vi ju i finaste rummet i huset och så...

Gabriella och Gustav berättade att de är intresserade av religioner överlag och att de är öppna för någon slags andlighet, men att de inte vill begränsa det till en viss religion. Det märks tydligt när de beskriver sitt namngivningstillfälle. I ceremonin hade Gabriella och Gustav flera inslag som var modifierade ur det kristna dopet. Först och främst användes en dopskål, som de tror att Gustav blivit döpt med. I dopskålen hade de inte dopvatten, utan krossade lupiner, som de lade på barnet istället för dopvattnet när namnet avslöjades. Dopskålen med innehållet var placerad på ett slags klätt altare. Barnet var klätt i Gustavs släkts dopklänning. Ceremonin ägde rum i

hemmets finaste rum. Gabriella berättar att de ville fira sitt barn på något sätt, men att de upplevde att det fanns en slags förväntan från omgivningen på att det skulle ordnas någon form av ceremoni.

Hur kom det sig att Gabriellas och Gustavs barns namngivningsceremoni hade så många inslag från det kristna dopet? Gabriella och Gustav verkade själva inse detta faktum under intervjun när de berättade om doptillfället. I intervjun diskuterades inte den frågan, vilket gör att jag inte här kan ge ett fullständigt svar på frågan. I Finland har dopet en ungefär 900-årig historia¹⁰², vilket antagligen kan bidra till att doptraditionen seglivat lever kvar, även om befolkningen inte i lika hög grad som tidigare identifierar sig som kyrkliga eller kristna. Den gamla doptraditionen i Finland kan ha varit en bidragande orsak till att Gabriella och Gustav i sitt barns namngivningsceremoni valde att lyfta in så många moment som påminde om det kristna dopet. De önskade att namngivningsceremonin skulle ha högtidliga inslag, och i det finländska samhället går tankarna först till det kristna dopet.

För Fredrika, som är medlem i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, skulle dopet ha varit en viktig händelse. Hennes man tillhör inte samma samfund, och därför hade de olika syn på dopet. De valde därför att inte låta döpa sitt barn. Hos Fredrika fanns en viktig tradition i dopet som hon upplevde att hon saknade vid namngivningsceremonin. Hon skulle nämligen ha önskat att hennes barn skulle ha fått bära släktens hundraåriga dopklänning, vilket paret hade valt att barnet inte skulle bära vid namngivningsceremonin.

Fredrika: Nå alltså ganska mycket ser jag ju det som en tradition, absolut. Det ska jag inte ens ljuga om, att jag ser det som ett kontinuum helt enkelt. Jag har blivit döpt, mina föräldrar har blivit döpta, morföräldrar och så vidare, vi har den där hundra år gamla dopklänningen så det har alltid varit på något sätt så där liksom, ja, att det här är liksom hur man gör. Att en del av mig ser det ju som att en stark tradition som vi åtminstone i vår släkt har.

Fredrika beskriver dopet som ett slags ”kontinuum”, vilket nog ger rätta åt dopet som tradition. Dopet var för Fredrika en viktig släkttradition, som hon tvingades bryta med. Hon berättade att hon ändå hoppas på att barnet väljer att låta sig döpas i framtiden. Då får barnet också själv ta ett eget beslut om att bli döpt eller ej. Enligt Ekstrand har den traditionella folkkyrkligheten kommit att ersättas av ett individualistiskt synsätt, genom vilken individen själv väljer sin

¹⁰² Heikkilä & Heininen 2017, 12–13.

kyrkliga aktivitet.¹⁰³ Här får Fredrika tjäna som exempel på hur det individualistiska sättet att se på religiositet kommit att influera tankesättet. Fredrika reflekterade över barnets egna val av kyrkotillhörighet.

Att dopet anses vara en norm i det finländska samhället var något som på olika sätt kom upp under flera av intervjuerna. I intervjun med Bjarne och Birgit framkom att de upplevde det vara tabubelagt att inte låta döpa sitt barn. Om man ser till statistiken kan det konstateras att det inte är många år tills en majoritet av de nyfödda i Finland inte kommer att bli döpta.¹⁰⁴ Trenden håller alltså idag på att vända, så att det vanliga är på väg att bli att inte låta döpa sitt barn. Under 2020 döptes ungefär hälften av de levande födda barnen. Det är ändå viktigt att här ta den rådande coronapandemin i beaktande. När fester med inbjudna gäster inte har kunnat ordnas som tidigare har antagligen en del föräldrar antingen valt att inte låta sitt barn döpas överhuvudtaget, eller att skjuta upp dopet till senare. Det är möjligt att man kan se en liten uppgång i antalet döpta barn när samhället inte längre befinner sig i pandemins grepp. Kurvan pekar alltså för tillfället brant neråt. Trots en liten optimism är det ändå fullt möjligt att den brantaste nedgången ännu inte har inträffat. I en debattartikel i Kyrkans tidning, argumenterar Sven-Erik Brodd för att dopfrekvensen sannolikt kommer att fortsätta sjunka under hela pandemins tid. Tiden efter pandemin kommer sannolikt inte heller att präglas av en uppgång i dopsiffror, utan Brodd menar att trenden snarare kommer att fortsatt vara nedåtgående.¹⁰⁵ När siffrorna väl vänder, och andelen ickedöpta barn blir större än andelen döpta barn per år, står kyrkan inför ett vägskäl. Hur kommer samhället och kyrkan att påverkas av händelsen? Kommer dopet ändå att upplevas vara en viktig tradition? Blir den nya normen att *inte* låta döpa sina barn? Ifall valet att inte låta döpa sitt barn uppnår status som norm bland en majoritet av befolkningen, är möjligheten stor att de föräldrar som ställer sig tvekan inför att låta döpa sitt barn inte längre upplever att de går emot normen ifall de väljer att inte låta döpa sitt barn. Ifall trenden håller i sig, kommer föräldrar bryta med det ”vanliga” ifall de väljer att låta sitt barn döpas.

¹⁰³ Ekstrand 2021.

¹⁰⁴ Se figur 1.

¹⁰⁵ Brodd, 2020.

3.3 Dopföräldrarnas religiösa och teologiska språkbruk

Runar Eldebo beskriver med hjälp av homiletiken hur lyssnaren kan höra något annat än det predikanten egentligen ville förmedla genom sin predikan. Genom sin egen tolkning kan lyssnaren bilda sig egna uppfattningar av det predikade.¹⁰⁶ Tolkandet gäller även vid andra situationer än predikan. Dopsituationen är ett exempel på en sådan situation. Prästen har sin egen tolkning av det som sker, medan dopföräldrarna och gästerna med sina egna tolkningsnycklar skapar sig en förståelse av vad som händer vid dopet. Människor fäster sin uppmärksamhet vid olika saker vid dopet. Bernice Sundkvist har undersökt hur olika personer uppfattar samma predikan. Hennes slutsatser är att lyssnaren formar sig en egen bild av det som sägs utifrån flera olika aspekter, så som lyssnarens livssituation och livstolkning, inställning till situationen, förhandsuppfattningar och personliga reflektioner.¹⁰⁷ Dessa aspekter är också av betydelse när det gäller hur dopföräldrar upplever och uppfattar sitt barns doptillfälle. Bland de dopföräldrar jag har intervjuat förekommer därför olika tankar vad gäller dopet och dopsituationen. För Claudia och Claus blev prästens varma bemötande ett minne som starkt etsat sig fast i minnet, medan Dagny och David inte på samma sätt gav uttryck för att prästens bemötande skulle ha bildat samma starka minnen hos dem.

Flera av dopföräldrarna betonar i intervjuerna att de inte på något sätt anser sig vara religiösa eller kyrkliga. Ändå verkar det finnas vissa uttryck och erfarenheter som tyder på att dopföräldrarna ändå bär på någon form av andlighet. Bengt Kristensson Uggla beskriver hur ordet ”religiös” kommit att förknippas med olika former av vidskepelse, intolerans, fanatism och fundamentalism.¹⁰⁸ Enligt Kristensson Uggla, beskriver människor sig idag alltså hellre som ”andliga” eller ”nästan religiösa”.¹⁰⁹ Detta fenomen är inte något exklusivt för de nordiska länderna. Rowan Williams beskriver samma fenomen som vanligt i speciellt Storbritannien och Norra Europa, där befolkningen, enligt Williams, hellre beskriver sig som ”spirituella” än religiösa.¹¹⁰ Ordet ”spirituell” används av Gabriella och Gustav när de beskriver sin relation till religion överlag.

¹⁰⁶ Eldebo 2005, 25.

¹⁰⁷ Sundkvist 2003, 127–128.

¹⁰⁸ Kristensson Uggla 2015, 25.

¹⁰⁹ Kristensson Uggla 2015, 25.

¹¹⁰ Williams 2015, 85.

Genom det lilla sampel jag samlat in kan jag inte dra några generella slutsatser. Ändå kan det vara av intresse att uppmärksamma att den språkmässigt avvikande dopföräldern befann sig i det väckelsestarka Norra Österbotten. Av de dopföräldrar jag intervjuat använder den kyrkligt aktive Erik från Norra Österbotten det mest religiöst färgade språket. Att han beskriver sig som kyrkligt aktiv gör det förståeligt att han använder det språk han använder. Eriks religiösa språk innehåller olika slags termer, som skapar ett slags religiöst fackspråk, som människor utanför den religiösa kretsen kan ha svårt att uppfatta. Dopföräldrarna från Södra Finland, och även Dagny och David från Norra Österbotten, verkar vara aningen obekväma med att använda ett religiöst språkbruk. De beskriver sina andliga uppfattningar med mer vardagliga ord.

Trots att Erik verkar vara bekväm i sitt religiösa språkbruk erfor jag stundvis att språket skiftade en aning, exempelvis när Erik berättade om dopets yttre former. Språket var mera vardagligt när han fick berätta om själva dopet och hur det utfördes än när han skulle beskriva vad dopet innebär för honom. När Erik beskrev dopets innebörd använde han uttryck som ”barnet blir upptaget i Guds församling” och ”nog står det ju i Bibeln skrivet att namnet blir inskrivet i Livets bok”. Det är fullt möjligt att det här är Eriks spontana tankar på frågorna om dopets betydelse, men ibland hade jag en känsla av att Erik kände att han behövde använda religiösa begrepp för att beskriva dopets betydelse för honom själv. Kanske är det så att människan behöver använda religiösa begrepp vid sin strävan efter att förstå vad som händer vid olika andliga tillfällen, så som dopet. Detta blir speciellt tydligt när informanterna ska beskriva dopets betydelse. Samtliga andra informanter hade aningen svårt att beskriva vad dopet betyder för dem, och de använde sig av ett mera vardagligt språk, medan Erik inte hade några svårigheter med att beskriva dopets betydelse när han fick använda ett religiöst språkbruk. Det religiösa språket kan hjälpa människan att beskriva företeelser, men hjälper det människan att förstå den beskrivna företeelsen?

Samtliga dopföräldrar, förutom Erik, använde sig av ett mera vardagligt språk för att beskriva sina tankar om dopet. De tenderade även att vara ärliga med att de inte riktigt vet hur de ska tänka om frågorna som rör dopet. För Anna och Anders har dopet en mer kulturell än religiös betydelse.

Anders: Nå... Inte, teologiskt så inte [betyder dopet] egentligen något... Överhuvudtaget, skulle jag säga. Det är för oss båda säkert mera som en tradition, kan man säga så? Tradition?

Anna: Det kan man.

Anders: Någon sorts kultur... Det att släkt och vänner samlas för att fira [barnet]. Där är det egentligen, men jag ger inte som religiöst eller teologiskt något värde [åt dopet].

Anna: Joo, inte har det för mig heller sådan där, sådan där, som... Och det är mera som utav respekt för vår, mina föräld... Eller jag vet inte hur din mamma och pappa upplever de här sakerna, men jag vet, att det är väldigt viktigt för min mamma och pappa så. Så jag ger det mer värde att, att jag... Att det känns bra för andra. Men, att inte har det för mig heller som någon religiös betydelse.

[...]

Anna: Jo. Men just det, att närmast, jag hör fortfarande till kyrkan, jag har ingen orsak att gå ur den, så jag kan döpa mitt barn.

Anna: Att det är nu antagligen [dopets] betydelse då.¹¹¹

Anna och Anders berättar att dopet för dem inte har någon teologisk betydelse. Däremot anser de att dopet är viktigt som en kulturell tradition, och framför allt som en familjetradition. Traditionen är speciellt viktig för Annas föräldrar som värdesätter dopet högt. Anna var inte den enda informanten som lyfte fram att dopet ansågs vara viktigt för far- och morföräldrarna. Somliga uttryckte det till och med som att det var viktigare att barnet döptes för en far- eller morförälder än det var för barnet egna föräldrar. Hytönen visar genom sin undersökning på att endast en liten del av hennes informanter upplevde att far- och morföräldrarnas önskemål skulle ha varit avgörande för valet att låta döpa sitt barn.¹¹² I min studie beskrev ingen av informanterna far- och morföräldrars önskemål som avgörande för huruvida barnet skulle låta döpas eller ej, men flera av informanterna hade ändå tänkt på att dopet är viktigt för deras far- och morföräldrar. Dopföräldrarna Anna och Anders berättade att de visste att det var viktigt för någon av far- eller morföräldrarna att barnet skulle döpas. Informanterna i denna studie gav flera gånger uttryck för att det verkar som att dopet möjligtvis upplevs som mindre värdefull för den generation som idag är föräldrar än det upplevs för den generation som idag är far- och

¹¹¹ Anders: Niin... Ei, teologisesti niin eipä [kaste tarkoita] juuri oikeastaan... Paljon mitään, sanoisin. Se on enemmänkin meille molemmille varmaan niin kuin perinne, voiko näin sanoa? Perinne?

Anna: Voi.

Anders: Jonkin näköistä kulttuuria... Se, että suku ja ystävät kokoontuvat juhlistamaan [lasta]. Siinä se oikeastaan on, mutta minä en niin kuin uskonnollisesti tai teologisesti anna sille [kasteelle] oikeastaan arvoa.

Anna: Joo, ei sillä ole minullakaan semmoista, semmoista, niin kuin... Ja enemmän se on niin kuin myös kunnioitusta just me, minun vanhem... Tai en minä tiedä kuinka sinun äitisi tai isäsi kokevat nämä asiat, mutta minä tiedän, että se on minun isälleni ja äidilleni tosi tärkeä niin. Niin enemmän minä niin kuin sille annan arvoa, että minä... Että siitä tulee hyvä mieli muille. Mutta, että ei minullakaan sillä ole niin kuin semmoista uskonnollista merkitystä.

[...]

Anna: Niin. Mutta just se, että lähinnä, minä kuulun kirkkoon edelleen, minulla ei ole mitään tarvetta siitä erota, niin minä voin kastaa minun lapseni.

Anna: Että se nyt on kai se [kasteen] merkitys nyt sitten.

¹¹² Hytönen 2020, 46.

morföräldrar. När Anna och Anders ombads specificera vad det viktigaste i dopet är för dem svarade de att det för dem är ”familj och vänner”. Att få samlas för att fira ett nytt liv tillsammans med de människor som står barnet närmast är värdefullt. Att överhuvudtaget kunna samlas till fest är ingen självklarhet under coronapandemin.

Birgit och Bjarne visste inte direkt vad de skulle svara när de konfronterades av frågan ”Vad innebär dopet för er”. Svaret inleds med en kort tystnad som avbryts av Bjarne aningen lättsamma svar, ackompanjerat av hans skratt.

Bjarne: ... Att man får ett namn? [skratt] Jag kan i alla fall inte säga mer än så...

Birgit: Kanske det att hen då officiellt hör till kyrkan.¹¹³

Det vore lätt att förbise Bjarne svar som ett försök att lätta upp stämningen när han inser att han inte riktigt vet vad han ska svara på frågan, men det faktum att han inte är den enda informanten som lyfter upp att barnet får ett namn gör att man behöver se på svaret lite noggrannare. Bjarne berör här en teologisk tvistefråga: Är dopet och namngivningen två separata eller ihopkopplade händelser? Inom teologin förekommer båda synsätten, men som det redogjorts för i det andra kapitlet av denna avhandling, anses namngivning och dop höra ihop i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.

Frågan om vad dopet innebär kan vara svår att tackla. Bjarne är mån om att framstå som transparent och betonar att han inte är säker på vad dopet egentligen innebär. Han beskriver sig inte som religiös, men inhyser ändå något slags hopp när det kommer till dopets innebörd.

Bjarne: Inte vet jag om jag tror på att det händer något när hen blir döpt, men jag skulle på ett sätt hoppas, att om det hände hen något, att det ändå slutligen skulle ha en djupare innebörd.¹¹⁴

Igen sätter Bjarne fingret på en obesvarbar fråga. Det finns en teologisk grund i det som Bjarne belyser. Utan att ordagrant benämna döden och vad som händer efter döden, berättar Bjarne att han inhyser en slags förhoppning om att dopet faktiskt skulle spela roll, ifall hans barn plötsligt

¹¹³ Bjarne: ... Nimensaantia? [naurua] Minä en osaa ainakaan sanoa sen enempeä että...

Birgit: Ehkä se, että hän on siinä, virallisesti kuuluu kanssa kirkkoon.

¹¹⁴ Bjarne: En minä tiedä, että uskonko minä siihen, että tapahtuu jotain kun hänet kastetaan, mutta tietyllä tavalla minä toivoisin, että jos hänelle kävisi jotain, että sillä olisi kuitenkin loppupeleissä joku syväisempi merkitys.

skulle avlida. Fastän Bjarne inte vill beskriva sig som en religiös person, och trots att han inte kryddar sitt språk med religiösa uttryck, kan det ändå uppfattas som att han lägger ord på det som är dopets – och kristendomens – allra centralaste gåva, nämligen hoppet. I Romarbrevet 6:3–5¹¹⁵ beskriver Paulus hur människan genom dopet blivit begravd med Kristus för att en dag också uppstå med Kristus. Kanske är det i grund och botten det här hoppet som Bjarne vidrör när han säger att han hoppas att dopet i slutändan skulle ha en ”djupare innebörd”.

Genom sitt barns dop fick Birgit en ny uppfattning när det gäller barnets klädsel vid dopet.

Birgit: Jag kom kanske att tänka på om den där dopklänningen, då vi hade först tänkt att vi skulle ha första... Eller som en egen kostym på hen [barnet], men så berättade den här prästen att vilken dopklänningens syfte är, så det var en ny sak, vilket syfte klänningen på riktigt har.¹¹⁶

Genom att svara nekande på frågan om paret lärt sig något nytt om sin tro eller om kyrkan genom barnets dop, bedömer både Birgit och Bjarne att de inte lärt sig något nytt. I intervjun kommer det ändå fram att Birgit fått en ny insikt, kanske inte om sin tro eller om kyrkan i sig, men nog om dopriten. Hon berättar att hon egentligen aldrig reflekterat över varför dopkandidaten brukar bära dopklänning. Paret hade själva tänkt att barnet skulle ha kostym på sig under doptillställningen. Birgit gladdes över att prästen informerade henne om dopklänningens symbolik, och paret beslöt därefter att deras barn skulle bära dopklänning under dopet.

Fredrika och Frank valde att inte låta döpa sitt barn. I intervjun gav Fredrika, som själv hör till kyrkan och själv definierar sig som kyrklig, uttryck för en slags ånger över hur barnet var klätt under själva namngivningsceremonin.

Fredrika: Jag skulle ha velat lägga en dopklänning som har gått i över hundra år i vår släkt på [barnet], men att jag tänkte att det skulle ha varit lite för extra, men sedan har jag kollat på en sådan här, jag följer en sådan här familj på YouTube som faktiskt hade, dom hade inget religiöst dop... Eller de hade också en sådan här namngivning, och de hade som ingen religion liksom med i hela det. Och de hade ändå en dopklänning på sin dotter. Så jag har ju som funderat så där senare

¹¹⁵ Rom 6:3–5: ”Vet ni då inte att alla som har döpts in i Kristus Jesus också har blivit döpta in i hans död? Genom dopet har vi alltså dött och blivit begravda med honom för att också vi skall leva i ett nytt liv, så som Kristus uppväcktes från de döda genom Faderns härlighet. Ty har vi blivit ett med honom genom att dö som han skall vi också bli förenade med honom genom att uppstå som han.”

¹¹⁶ Birgit: Minulla tuli ehkä tuosta kastemekosta, kun meillä oli ensiajatuksena, että meillä olisi ensi... Tai niin kuin oma puku hänelle, mutta sitten tämä pappi kertoi, että mikä sen kastemekon tarkoitus on, niin se tuli uutena asiana mikä sen mekon tarkoitus oikeasti on.

att ”Ah, nog skulle jag ha kunnat ändå liksom”, att kanske det nu inte skulle ha varit en så stor grej. För det är det enda jag skulle ha gjort annorlunda egentligen.

Fredrikas önskan att klä sitt barn i släktens gamla dopklänning utgör ett gott exempel på hur traditionen och symboliken i dopet kan upplevas vara viktigt. Fredrika bar på en önskan att barnet skulle få bli del av släktens långa tradition genom att bära dopklänningen, trots att barnet inte döptes. Gamla familjetraditioner är ofta viktiga med tanke på känslan av samhörighet inom familjen och släkten.

För Claudia och Claus hade det alltid varit en självklarhet att de skulle låta döpa sitt barn. Egna erfarenheter från barndomen och ungdomen sporrade dem att låta döpa sitt barn. För dem innebar dopet att barnet blir del av en gemenskap.

Claudia: Nå det är en del av religionen och kyrkan...

Claus: Sådan där samhörighet till en större gemenskap på sätt och vis, så nog har det en sådan betydelse också att det där, det där, man döps som in i någon gemenskap, så det skapar enda från början ett slags band till den gemenskapen så att säga, att var och en väljer ju förstås själv sedan att på vilket sätt man vill lyssna på det och skapa de där egna åsikterna sedan. Men det har nog varit som en helt tydlig sak, så det är nog viktigt med tanke på det.

Claudia: Ett bättre utgångsläge [för barnet] också om hen är döpt. Om hen sedan någon gång vill ta ett beslut, eller det är hens eget beslut någon gång i framtiden, men det är lättare för hen att komma, eller vara med i kyrkan... Om hen är döpt.¹¹⁷

Claudia och Claus är måna om att poängtera att barnet själv får välja vad hen vill tro på och vilket samfund barnet ska höra till när hen växer upp. De berättar att beslutet att låta döpa sitt barn till viss del beror på att de upplever att barnet då får ”ett bättre utgångsläge” i livet. Kanske har Claudia liknande tankar inom sig som David om att barnet i vissa gemenskaper kan bli utsatt eller ifrågasatt om hen inte är döpt.

¹¹⁷ Claudia: No se on osa uskontoa ja kirkkoa...

Claus: Semmoista yhteenkuuluvuutta tietyllä tavalla johonkin isompaan yhteisöön, niin on sillä semmoinenkin merkitys, että tuota, tuota, kastetaan niin kuin johonkin yhteisöön, niin se luo alusta asti niin sanotusti semmoisen siteen siihen yhteisöön, että jokainenhan sitten itse tietty valitsee sitten miten haluaa niin kuunnella sitä ja niin kuin muodostaa ne omat mielipiteet sitten. Mutta ihan niin kuin selkeä asia on ollut kyllä, että se on niin kuin siinä mielessä tärkeä.

Claudia: Helpompi lähtökohta myös [lapselle], että hän on kastettu. Jos hän sitten joskus haluaa tehdä päätöksen, tai no se on hänen oma päätöksensä joskus tulevaisuudessa, mutta hänen on helpompi sitten tulla, tai olla mukana kirkossa... Jos hänet on kastettu.

För Claus har barndomen och ungdomsåren när han var aktiv i församlingens verksamhet satt djupa spår i honom. Han önskar att hans barn ska få samma goda erfarenheter och minnen som han själv har av församlingen, och det första steget för att förverkliga denna önskan är att låta barnet bli döpt in i församlingens gemenskap.

Claus: Där finns nog någon slags symbolisk betydelse ändå, och då, som, jag är själv också, eller jag är döpt i kyrkan och har varit mycket i församlingens, som läger och i alla andra grupper som församlingen då har ordnat, så jag har varit med i verksamheten men jag har inte gått i kyrkan i gudstjänst desto mera någonstans.

[...]

Claus: Jo, jo, så den där symboliska betydelsen, och på något sätt har jag nog själv så goda erfarenheter som från de där, barn och ungdomstidens erfarenheter att det är trevligt och roligt om hen också skulle få de samma erfarenheterna, dela med sig av dem åt hen då.

Claudia: Och det att hen skulle gärna få vara med någon gång om hen vill i församlingens verksamhet.

Claus: Att alla skriftskolor och allt annat, de är ändå alla så fantastiska minnen som från ungdomstiden.¹¹⁸

Förutom ungdomsårens erfarenheter nämner Claus att det även finns en slags ”symbolisk betydelse” med dopet. I själva intervjun behandlades inte vad Claus menade med en ”symbolisk betydelse”, men det kan ha att göra med stämningen och känslan som tidigare behandlats.

För de ickekyrkliga Dagny och David var det stundvis utmanande att beskriva sina tankar om dopet. När de ställdes inför frågan ”Vad betyder dopet för er?” svarade de med en relativt lång tystnad, som följdes av ett lätt skratt.

BH: Vad betyder dopet för er?

[Tystnad]

¹¹⁸ Claus: On siinä jonkin näköinen symbolinen merkitys kuitenkin ja sitten, niin kuin, itsekin minä olen, tai olen kastettu kirkossa ja olen paljon ollut kanssa seurakunnan, niin kuin leireillä ja kaikissa muissa kerhoissa mitä seurakunta on silloin järjestänyt, niin olen ollut toiminnassa mukana, mutta minä en ole kirkossa sen enempää sitten koskaan käynyt missään jumalanpalveluksissa, että mitä muita kirkollisia menoja sitten on ollut, niin ne on riittäneet juhliin mutta tuota...

[...]

Claus: Niin, niin, siis se symbolinen merkitys, ja kyllä jollakin tavalla ainakin itsellä niin hyvät kokemukset on niin kuin niistä, lapsuus- ja nuoruusajan kokemukset, että se on mukavaa ja kivaa että hänkin saisi ne samat kokemukset, jakaa hänelle sitten.

Claudia: Ja se, että hän saisi olla mukana joskus jos hän haluaa seurakunnan toiminnassa mielellään.

Claus: Että kaikki rippikoulut ja kaikki muu, niin ne ovat kuitenkin kaikki semmoisia mahtavia muistoja mitä on niin kuin nuoruudesta.

[Skratt]

Dagny: Det är väl...

[Tystnad]

Dagny: Jaa...

[Skratt]

Dagny: Vad ska man säga...

David: Kanske just det här med att det här barnet får namnet och... Och sedan är det ju, jag vet int... Öhm...

[Tystnad]

[Skratt]

David: Hm... Sedan känns det ju fint med de här faddrarna och så där, men jag vet inte faktiskt...

Efter en stunds kämpande kommer David fram till att dopet för dem betyder att barnet får sitt namn, och att det är ”fint med faddrarna”. Dagny och David ställs ytterligare några frågor om dopet, men svaren är ganska långt liknande: Tystnad, lite nervöst skratt och hänvisningar till att barnet får sitt namn och att faddrarna är viktiga.

Bjarne och David talar alltså om att barnet får sitt namn, Claus talar om en ”symbolisk betydelse” och så nämner David faddrarna. Dessa svar behöver inte ses i kontrast till kyrkans lära om dopet och därför ses som en oförmåga att beskriva vad som händer i dopet. Svaren kan snarare ses som ett uttryck för dopföräldrarnas egna andlighet. Som tidigare har diskuterats kan dop och namngivning i högsta grad konstateras höra ihop, medan den ”symboliska betydelsen” är en ganska bred beskrivning. Faddrarna kan upplevas viktiga på grund av det sociala band som faddrarna och barnet skapar, vilket i sin tur är en följd av det religiösa dopet.

Mot slutet av intervjun med Dagny och David bryts mönstret för hur de svarar på frågorna en aning:

David: Och sedan känns det som just med dop och så där att man får som faddrar och så där, jag tycker själv också att det var som roligt då man växte upp och att man hade som faddrar o så där att, att man hade några andra vuxna i livet och som...

Dagny: Joo.

[...]

David: Så tyckte jag att det var roligt att, att vårt barn också fick som faddrar och... På det sättet... Och nog är det ju som på det sättet roligt att hen blir som döpt in i församlingen och så där att man har en barnatro och så där... Och så får hen välja sedan själv att om hen vill... Vad hen vill...

Kontrasten är stor från att svara med tystnad, skratt och att konstatera att faddrarna är viktiga till att konstatera att barnet blir ”döpt in i församlingen” och att barnet har en ”barnatro”. I sig är det på inget sätt radikalt för en ickekyrklig att säga att man vill att sitt barn ska ha en barnatro och bli döpt in i församlingen, men det är intressant att den kyrkliga Erik, vars barn är döpta i samma församling, använder ett liknande språk som den ickekyrkliga David när han beskriver vad dopet betyder för honom.

Erik: Mm, nå alltså dopet beyder ju att, att det här, barnet blir det här medlem i församlingen, det är ju en viktig sak. Och så att det här, som kristliga perspektivet så det är ju mycket viktigt för oss också, att hen blir upptagen i Guds församling om man säger som så... Och att, vi som kristen så ser man ju att dop är ju en av de här större, större det här händelserna i livet, om man säger som så.

[...]

Erik: Nå det är ju som vi kanske gick igenom här före att det här, att man blir ju en medlem i församlingen och man blir en medlem i Guds församling, att det är ju kanske det där viktigaste.

Erik talar också, likt den ickekyrkliga David, om att barnet genom dopet blir en medlem i församlingen. Det är intressant att en person som beskriver sig som ickekyrklig och en person som beskriver sig som kyrklig beskriver händelserna i dopet på liknande sätt. Kanske kan det finnas en koppling till hur det talas om dopet i Davids och Eriks församling? Kanske kan det i skriftskolan ha talats om att barnet genom dopet blir ”döpt in i församlingen”, och det var det som David i intervjusituationen kom att tänka på?

Utöver medlemskapet i församlingen hänvisar Erik till Bibeln när han ombeds att beskriva varför dopet är viktigt för honom själv.

Erik: Och, inte minns jag nu ordagrant hur det står men att, nog står det ju i Bibeln skrivet att ”namnet blir inskrivet i Livets bok.”

Erik är den första, och också den enda informanten som hänvisar till Bibeln i sina svar, vilket i sig är värt att fästa uppmärksamhet vid. Bibeln och det läromässiga verkar spela liten roll när det kommer till föräldrarnas val att låta döpa sina barn eller inte, åtminstone bland de informanter som intervjuats för denna studie. Erik beskriver sig som kyrkligt aktiv och befinner sig i en miljö präglad av väckelsekristendom, vilket antagligen har format honom, både på ett medvetet plan och ett omedvetet plan.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att explicit läromässiga tankar om dopet spelar en tämligen liten roll hos dopföräldrarna, i synnerhet ifall de inte identifierar sig som kyrkligt aktiva eller befinner sig i en miljö som är starkt präglad av kristendom och kyrka. Det som uppfattas som det viktiga och centrala i dopet hos dopföräldrarna är närmast namngivningen och gemenskapen i form av firandet av det nya livet med släkt och vänner. Dopet ses snarast som en kulturell handling, med inslag av en djupare symbolik som tar sig uttryck i att dopet upplevs som mera ”riktigt” och ”äkta” än en namngivningsceremoni. Denna känsla av djupare symbolik kunde med ett religiöst språkbruk kallas för en känsla av andlighet.

Överlag lyser läromässiga formuleringar kring dopet med sin frånvaro hos informanterna, bortsett från intervjun med Erik. De flesta talar om dopet i relativt vardagliga ordalag, och beskriver det andliga och religiösa hellre i termer som ”symboliskt”, ”fint” och att det skapar en ”annorlunda stämning”. Bland informanterna utgör Erik ett undantag genom sitt religiöst präglade språk.

Som tidigare konstaterat beskriver informanterna sina erfarenheter av dopet med ett aningen vardagligt språk. Använder informanterna detta sätt att beskriva det andliga på för att göra situationen mer förståelig eller handlar det om att informanterna inte har ett religiöst ordförråd för att beskriva upplevelserna i mera religiösa termer? Halldorf menar att ”vår tid” kännetecknas av en slags ”avtraditionalisering”, vilket i sin tur leder till en ”språkförlust”, med tanke på det religiösa.¹¹⁹ Individer som inte beskriver sig som kyrkliga eller kristna får därmed svårt att beskriva de religiösa företeelser de ställs inför, på grund av det bristande religiösa ordförrådet. Halldorf lyfter fram ett varningens ord: ”Språk behövs helt enkelt för att vår förmåga att förnimma helighet inte ska tyna bort”.¹²⁰ Är det denna språkliga oförmåga att beskriva religiösa företeelser, och en minskande förmåga att förnimma helighet som kan skönjas hos informanterna i denna studie?

3.4 Dopet skapar minnen

¹¹⁹ Halldorf 2020, 20–21.

¹²⁰ Halldorf 2020, 21.

Enligt kyrkans tradition är dopet i grund och botten initierat av Jesus Kristus själv. Matteusevangeliet avslutas med Jesu uppmaning att göra ”alla folk till lärjungar”.¹²¹ Den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland utmanas av en ständigt pågående utgång ur kyrkan, vilket även bidrar till de sjunkande dopsiffrorna.

Flera av dopföräldrarna var måna om att betona att de har vackra minnen från doptillställningen. Egentligen är ju allt det som dopföräldrarna berättar om dopsituationen minnen. Ingen av informanterna lyfte upp några negativa minnen, utan samtliga informanter beskrev endast positiva eller neutrala minnen från dopsituationen.

Varken Gabriella eller Gustav är medlemmar i den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Deras barn blev heller inte döpt. Däremot ville paret ordna en namngivningsceremoni i sitt hem för barnet. Namngivningsceremonin utformade paret enligt vad de upplevde att var det viktiga med tillställningen. Religiositeten uteblev från tillställningen, men kvar blev det för paret centrala. I samtalet lyfte Gustav upp syftet med att paret ville ordna en namngivningsceremoni för sitt barn.

Gustav: Jag känner att vi hade liksom innehåll och försökte bilda minnen, också genom den här ceremonin, att det var inte bara traditionellt och sedan händer ingenting [...].

Gabriella och Gustav hade en längtan efter att ”bilda minnen” genom tillställningen. Genom att fokusera på det nya livet och att fira det med nära och kära kom denna fest att skapa ett flertal vackra minnen, både hos Gabriella och Gustav, men med stor sannolikhet även hos de inbjudna gästerna. När religiositeten uteblev, fick relationerna och skapandet av minnen bli det centrala.

3.5 Kyrkobyggnadens inverkan på dopsituationen

Under intervjuerna nämnde flera av informanterna att det var viktigt för dem att dopet hölls i en kyrka, eller att kyrkan skapade en annorlunda stämning än om dopet skulle ha ägt rum i hemmet eller på en annan festplats. Dopföräldrarna Anna & Anders, Birgit & Bjarne samt Dagny & David anger att det senaste dopet ägt rum i en kyrkobyggnad. Föräldraparet Anna &

¹²¹ Matt 28:19–20: ”Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar: döp dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er. Och jag är med er alla dagar till tidens slut.”

Anders framhåller att möjligheten att hålla dopet i en specifik kyrka för dem var avgörande för huruvida hela dopet skulle bli av eller ej.

Anders: [...] Vi hade ett önskemål vad gäller dopet, och det var att det gärna skulle vara i (en viss kyrka). Det var viktigt för oss.¹²²

När Anna & Anders inledningsvis ombads berätta om sitt barns doptillfälle var vikten av att dopet arrangerades i en viss kyrka bland det första de nämnde. I intervjun med Anders framkom det att paret endast hade ett enda önskemål för doptillfället, nämligen att dopet ordnades i den specifika kyrkan i fråga. När paret efter den inledande frågan ombads vidareutveckla sina tankar om sitt önskemål, framkom det att platsen för dopet var helt avgörande för dem med tanke på ifall dopet skulle ha ägt rum överhuvudtaget:

Anders: Jag vet inte, varken av oss har väl något band till den kyrkan...

Anna: [...] Jag tycker att det är en vacker kyrka, och jag hade [en sån tanke] att om det inte går att ordna dopet i [kyrkans namn], så var det från min sida som så att ”spelar det då någon roll ifall vi ordnar dop överguvadtaget?”, eller enligt mig var kyrkan som plats för mig en sån viktig... Det är en gammal, vacker kyrka och den är... Den är [som ortsbo] en viktig plats, fastän jag inte är religiös, eller jag har ingen sådan, men den är en viktig [plats] för mig [som ortsbo].¹²³

Anmärkningsvärt är att Anders erkänner att paret inte har några personliga band till kyrkan i fråga, men att det ändå upplevdes vara avgörande att dopet ordnades i just den kyrkan. Om det inte skulle ha varit möjligt hade paret övervägt att inte låta döpa sitt barn överhuvudtaget. Trots att kyrkobyggnaden upplevs som en viktig plats av både Anna och Anders, medger de att det är en plats de sällan besöker. Anders berättar att tron egentligen inte spelar någon roll överhuvudtaget i deras liv. De besöker kyrkan endast vid kyrkliga förrättningar av olika slag. Ändå upplevde de att kyrkan de nämnde är en viktig plats för dem. Förutom att Anna upplever att kyrkan är en gammal och vacker byggnad, vars yttre är en fröjd i sig, upplever hon också att kyrkan är en viktig plats för henne som ortsbo. Hos informanterna i den här studien blir det tydligt att själva kyrkobyggnaden inte enbart kan anses vara viktig för människor som värderar

¹²² Anders: [...] Meillä oli yksi toivomus ristiäisiin liittyen, ja se oli, että se olisi mielellään [kyseisessä kirkossa]. Se oli niin kuin meille tärkeää.

¹²³ Anders: No, en minä tiedä, ei meillä varmaan kummallakaan ole mitään erityistä sidettä siihen kirkkoon ole... Anna: [...] mielestäni se on kaunis kirkko, ja minulla oli [semmoinen ajatus], että jos me ei, jos ei ristiäisiä pystytä järjestämään siellä [kirkossa], niin sitten se oli minun puolestani vähän sillä lailla, että ”onko sillä sitten mitään väliä, että järjestäisikö ristiäisiä ollenkaan?”, tai minun mielestäni se paikkana oli vain minulle semmoinen tärkeä siinä, että... Se on vanha, kaunis kirkko ja se on... Se on [paikkakuntalaisena] tärkeä paikka, vaikka minä en ole mitenkään uskonnollinen, tai mulla ei ole semmoista, mutta se on [paikkakuntalaisena] minulle semmoinen tärkeä [paikka].

tro och religion högt. Kyrkobyggnaden tillhör i högsta grad alla samhällets medborgare och den kan uppskattas av människor som identifierar sig som religiösa eller icke-religiösa.

Flera gånger under intervjun betonade både Anna och Anders att de är medlemmar i kyrkan, men att de inte anser sig vara religiösa av sig:

Anders: [...] Den (religionen) spelar ingen stor roll, eller egentligen ingen roll alls... I våra liv. Vi går inte i kyrkan om det inte är någons bröllop eller dop då.¹²⁴

Thurfjell beskriver kort en sorts religiositet som Anna och Anders i första anblick kunde passa in i, nämligen "förrättnings- eller livsritsreligiositet". Denna typ av religiositet innebär att utövarna känner en viss dragning till organiserad religion, men detta intresse begränsar sig så gott som endast till de olika kyrkliga förrättningarna: Dop, konfirmation, vigsel och jordfästning.¹²⁵ För Anna och Anders spelar religionen i sig ingen roll, men kyrkan som byggnad har en plats i deras liv. Senare i intervjun konstaterar Anders att dopet i grunden för dem mer anses vara en kulturell handling, snarare än en religiös handling. Anna och Anders är inte det enda paret för vilka själva kyrkobyggnaden utgjorde en viktig plats. I en annan intervju berättar David att deras barns dop hölls i bykyrkan som finns i stadsdelen där både Dagny och David både bor och är födda i.

David: [...] Vi döpte ju här i bykyrkan i [stadsdel], och vi är båda två från [samma stadsdel], så det var ju som ett ganska självklart val tyckte vi, för oss.

Trots att Dagny och David inte beskriver sig själva som religiösa, ansåg de att det var en självklarhet att de skulle låta sitt barn bli döpt, och att dopet skulle äga rum i hembyns kyrka. Den känsla av självklarhet som Dagny och David kände om dopet, kan här fungera som ett exempel på hur kyrkan som byggnad för vissa verkar kunna fungera som en relativt stark kulturell och religiös identitetsskapande faktor. Kanske gäller detta speciellt mindre sammanhang, så som en byagemenskap, som exempelvis Dagny och David befann sig i.

Även dopföräldrarna Birgit & Bjarne föredrog alternativet att ordna sitt barns dop i en kyrkobyggnad istället för i hemmet. För dem var det inte ett krav på samma sätt som för Anna

¹²⁴ Anders: [...] sillä [uskonnolla] ei ole mikään iso rooli, tai ei sillä oikeastaan ole... Juurikaan osaa meidän elämässämme. Me emme käy kirkossa ellei ole jonkun häät tai ristiäiset sitten.

¹²⁵ Thurfjell 2015, 30.

och Anders, utan snarare ett önskemål. I deras fall handlade det mera om stämningen som kyrkobyggnaden skapar, men det kändes även smidigare ur en rent praktisk synvinkel.

Bjarne: Nog var det kanske på sitt sätt bättre att hålla det i kyrkan. Där är en viss... Åtminstone enligt mig finns det en viss känsla, eller en sådan, liksom en ”riktighet” på sätt och vis.

[...]

Birgit: Och visst var den en sådan, eller, en liten träkyrka, också en sådan ”mysig” också, så kanske just därför roligare att hålla [doptillfället] där.

[...]

Birgit: Jag upplever kanske att det är mera praktiskt, då det inte finns tillräckligt med utrymme här hemma, då vi var ändå en del, att vi skulle knappast ha fått plats här hemma.¹²⁶

Trots att både Birgit och Bjarne i intervjun uttrycker att de inte anser sig själva vara religiösa eller kyrkligt aktiva, upplevde de stämningen i kyrkorummet som en viktig faktor för deras beslut att ordna doptillfället i en kyrka. Bjarne upplever att ett dop förrättat i en kyrka känns mera ”riktigt” än ett dop förrättat på annan plats. Han menar att stämningen som kyrkan som utrymme ger dopsituationen skapar en känsla av ”riktighet”. Vidare hänvisar Birgit till det praktiska med att dopet hölls i en kyrka – det fanns risk för utrymmesbrist i hemmet, med tanke på hur många gäster som var inbjudna.

Som kontrast till de ovannämnda hade Claudia och Claus valt att hålla sitt barns doptillfälle på en annan plats än i hemmet eller i en kyrka.

Claudia: Jo, då hemma skulle vi alla inte ha fått plats, och så ville vi nog på något sätt, det är en väldigt vacker plats och det där, där fick många plats, eller där rymdes många människor bra och, som festutrymme väldigt vacker.

Claus: Och det är, eller det som för mig i alla fall, jag är född [ortsbo] och för mig har havet alltid varit också väldigt viktigt, och det där [festutrymmet] är som nära havet, och det [feststället] var som en sådan som jag ville ha, det är som ett festligt utrymme och så är det nära havet så det var en orsak till varför vi valde det stället.¹²⁷

¹²⁶ Bjarne: Kyllä se ehkä tietyllä tavalla oli parempi pitää kirkossa. Siinä on tietynlainen... Ainakin minun mielestäni siinä on tietynlainen fiilis, tai semmoinen, niin kuin ”oikeellisuus” olemassa tietyllä tavalla.

[...]

Birgit: Ja olihan se semmoinen, tai, pieni puukirkko, niin semmoinen tunnelmallinen kanssa, niin ehkä just siksi kivempi kanssa siellä [pitää kastetilaisuus].

[...]

Birgit: Minä koen ehkä että se on enemmän käytännöllisempää, kun täällä kotona ei ole tarpeeksi tilaa, kun meitä oli kuitenkin jonkun verran, että me emme olisi varmaan mahtuneet tänne kotiin.

¹²⁷ Claudia: Joo, kun kotona emme olisi mahtuneet tänne kaikki, ja sitten jotenkin haluttiin, se on tosi kaunis paikka ja tuota, sinne mahtui paljon, tai mahtui ihmisiä hyvin ja, juhlatilana [se on] erittäin kaunis.

Claudia och Claus var nöjda med sitt val av festplats. Platsen och omgivningen i sig var viktiga för Claus sedan tidigare, och han hänvisar till att platsen var mycket viktig för honom som ortsbo. När paret fick frågan om det fanns något de skulle ha velat göra på annat vis än de gjorde tvekade de först, men kom sedan att tänka på hur en kyrkobyggnad skulle ha kunnat skapat en annan slags stämning vid dopet.

Claus: Jag kommer nog inte på något som vi skulle ha gjort på annat vis... Det enda är väl att, kyrkan ger ju [tillställningen] en egen slags känsla förstås, att dopet skulle ha varit i kyrkan.

Claudia: Mm, jo.

[...]

Claudia: Visst, det är ju nog fint att hålla [dop] i kyrkan.

Claus: Och det var ju förstås vårt beslut att vi håller dopet där [vid festplatsen], men det [att hålla dopet i kyrkan] kunde ha gett en egen slags känsla förstås, att dopet skulle ha varit i kyrkan.¹²⁸

Claudia och Claus ångrar inte att de inte ordnade sitt barns dop i en kyrkobyggnad, men kommer själva på att det kunde ha skapat en annan slags stämning över tillställningen.

Elisabeth och Erik har erfarenhet av att hålla dop i hemmet, men också i kyrkan – både i gudstjänst och utanför gudstjänsten. Erik upplever att alla dopen hade sin egen charm, och skulle inte säga att han föredrar det ena alternativet framom det andra. Det senaste dopet ordnade paret i hemmet, men Erik berättar om ett tidigare dop som hölls i kyrkan i samband med gudstjänsten. I det dopet upplevde Erik att det kändes viktigt för gudstjänstgemenskapens skull att hålla dopet i en gudstjänst. Han menar att det antagligen fanns flera personer närvarande som kanske annars aldrig skulle ha ett dop att delta i. Då kan gudstjänstgemenskapen fungera som ett viktigt verktyg i att erbjuda dessa människor en

Claus: Ja se on, tai mikä minulle oli ainakin, minä olen syntyperäinen [paikkakuntalainen] ja minulle on aina ollut tuo meri myös hyvin tärkeä, ja tuota, se [juhlapaikka] on niin kuin, se on lähellä merta, ja se [juhlapaikka] oli niin kuin sellainen, jonka halusin, se on niin kuin juhlava tila ja sitten se on lähellä merta, niin se oli yksi syy myös paikan valintaan.

¹²⁸ Claus: Ei kyllä tule mitään semmoista mieleen mitä olisin niin kuin tehnyt toisella tavalla, että... Ainoa asia sitten mikä on, että se kirkko tuo omanlaisen tunnelman tietenkin, että se kaste olisi ollut kirkossa.

Claudia: Mm, kyllä.

[...]

Claudia: Niin, onhan se hieno pitää kirkossa.

Claus: Ja mikä nyt oli tietty meidän valintamme, että pidetään tuolla, mutta se olisi voinut tuoda vähän erilaisen fiiliksen siihen.

möjlighet att delta i ett dop, och på så sätt även konkret bevittna hur deras kristna gemenskap växer.

Erik: Nja, då jag vet inte... Inte skulle jag byta bort varkendera. Och att, skulle vi få ett fjärde barn, så det skulle vara en stor tankeställare, att det här, att hur ska vi förverkliga det här fjärde då att... Största orsaken var ju då att vi hade flyttat i eget hus o ville ha det här, och ville ha välsignelse av hemmet då på samma gång, men att inte kan jag säga heller... Det var ju på ett sätt mäktigt, det var ju kanske, folk var ju med... Som annars, äldre folk som annars kanske inte har egna anhöriga och aldrig skulle få delta i ett dop, så de fick ju vara delaktiga i ett dop då i gudstjänsten.

Att kyrkobyggnaden skapar en egen slags stämning är något som samtliga dopföräldrar tar upp under intervjuerna, oavsett om de valt att hålla sitt barns dop i hemmet, i en festlokal eller i en kyrkobyggnad. Det här tyder på att informanterna, trots att de flesta beskriver sig som ickereligiösa, ändå upplever något när de befinner sig i en kyrkobyggnad. De ord som används för att beskriva de känslor de ställs inför är vardagliga uttryck, så som en ”viss” eller ”annorlunda” stämning. När människan ställs inför något mystiskt och större, så som ett dop i en kyrkobyggnad, är det enklast att beskriva sina känslor med det religiösa språket. Hos de flesta dopföräldrarna verkar det religiösa ordförrådet vara aningen snävt, vilket gör att de beskriver det andliga de ställs inför i exempelvis kyrkobyggnader, med det språk som ligger dem närmast till hands. Denna erfarenhet delar Gabriella och Gustav med de övriga informanterna.

Gabriella: Alltså jag tycker om kyrkor, när vi nu bor här i [ortsnamn] så brukar jag ibland vara in till kyrkan med barnet, och jag kan bra tänka att jag skulle gå in i den kyrkan för att meditera fast, eller någonting sådant. Det känns nog, om det nu sedan är kyrka eller vad som helst, något sådant här spirituellt ställe så tycker jag att man nog känner det. Jo, jag tycker om kyrkor, och tycker nog [...] men så där överlag så som ställe tycker jag nog det är ett ställe där man blir lugn och det är stämningsfullt.

[...]

Gustav: Och det är nog som ett bra sätt, att kyrkor är ju som mäktiga och på något vis, att det är nog som en bra plats och så.

Sammanfattningsvis kan konstateras att samtliga informanter på något sätt benämnde kyrkobyggnaden i intervjuerna. Informanterna beskrev att kyrkobyggnaden ger dopet en annorlunda ”stämning”, vilket i sin tur tyder på en slags upplevelse av andlighet hos informanterna. De dopföräldrar som hållit sitt barns doptillfälle i en kyrkobyggnad var nöjda över valet av plats. Även de dopföräldrar som hållit doptillfället på en annan plats än i en kyrkobyggnad var nöjda med sina val, men reflekterade ändå över att kyrkan som byggnad kunde ha skapat en annorlunda ”känsla” över det hela. Kyrkan var speciellt viktig för Anna och

Anders och för Dagny och David. Orsaken var inte att paren skulle ha beskrivit sig som religiösa, utan för att kyrkan skapade en slags identitet för paren som ortsbor och bybor.

3.6 Prästens inverkan på dopföräldrarnas erfarenhet av barnets dop

Inför ett dop behöver prästen hålla flera bollar i luften samtidigt. Innan dopet ska ett dopsamtal föras. Doptalet ska förberedas. Under dopsituationen behöver prästen följa dopformuläret samtidigt som hen behöver fokusera både på var i rummet hen själv befinner sig, och på dopkandidaten och dennas anhöriga. Samtidigt kanske tankarna redan ränner iväg till nästa förrättning som äger rum direkt efter det aktuella dopet.

Dopföräldrarna i denna studie gav uttryck för att en av aspekterna vad gäller huruvida erfarenheten av dopet blir gott eller inte, är på vilket sätt prästen ser på sin roll gentemot dopkandidaten. Flera av dopföräldrarna betonade att de uppskattade att prästen i deras fall hade uppmärksammat dopkandidaten på olika sätt. Till exempel hade prästen i Claudias och Claus fall hållit barnet i famnen under en längre stund under själva förrättningen. Anna och Anders var glada över att prästen hade kommit på hembesök för dopsamtal.

Att prästen själv gjorde ett gott intryck på dopföräldrarna var bland de första saker Anders nämnde i intervjun. I Annas och Anders fall, upplevde paret att prästen hade sett barnet och uppmärksammat denna före, och under själva dopakten. Detta imponerade på dopföräldrarna. Det goda intrycket som dopföräldrarna fick var något som Anders återkom till flera gånger under intervjuns gång.

Anders: Men också dop, eller prästen, [prästens namn], så hen hade ett väldigt bra ”spelöga” och tog på ett bra sätt kontroll över situationen, att hen klarade sig exemplariskt, att barnet var liksom redan lite äldre, men att även [prästens namn] tog det i beaktande i dopsituationen.¹²⁹

Utöver prästens agerande under själva förrättningen, var även dopsamtalet en positiv erfarenhet för Anna och Anders. Dopsamtalet fördes hemma hos Anna och Anders, vid deras köksbord med varsin kopp kaffe framför sig.

¹²⁹ Anders: Mutta myöskin risti, tai siis pappi, [papin nimi], niin hänellä oli tosi hyvä pelisilmä ja otti hyvin sen tilanteen haltuun kyllä, että hän suoriutui myöskin esimerkillisesti siitä, että kun [lapsella] oli ikään kuin vähän enemmän ikää, mutta että myöskin [pappi] otti sen huomioon siinä sitten ristiäistilanteessa.

Anna: Alltså jag var väldigt överraskad, alltså positivt överraskad av situationen. Jag skulle inte... Det skulle kanske inte direkt ha fallit mig in att, jag tänkte, att vi för de här diskussionerna per e-post eller att hen skulle ringa eller... Jag kunde inte tänka mig, att hen skulle ha kommit, kommit till oss¹³⁰

Att prästen skulle göra ett hembesök hade Anna och Anders inte förväntat sig. De föreställde sig att kommunikationen mellan prästen och dopföräldrarna skulle skötas per e-post eller telefon. I Annas och Anders fall upplevde paret att det var av yttersta vikt att de kunde samtala med prästen ansikte mot ansikte. De hade inte känt till att man behöver vara medlem i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, eller i en kyrka som tillhör Borgågemenskapen som den beskrivs i Borgådeklarationen från 1992¹³¹, för att fungera som fadder i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Paret uppskattade att de inte behövde diskutera ärendet per e-post eller över telefon.

Anders: Så det var också trevligt, att vi kunde samtala om ärendet ansikte mot ansikte, för annars skulle det förstås ha kunnat vara så att [prästen] skulle ha sagt att ”Det lyckas nog inte riktigt [att bara den ena faddern hör till kyrkan]”, och då skulle vi ha sagt att ”Fine, då döper vi inte hen i kyrkan”. Det skulle liksom ha varit vårt nästa alternativ.¹³²

Anders beskriver tacksamheten paret kände mot prästen som kom på hembesök för dopsamtalet. Ifall dopsamtalet inte hade utförts fysiskt, och det skulle ha strulat till sig i frågan om faddrarna, hade de kanske valt att inte ta upp den striden med prästen, utan istället valt att inte låta sitt barn döpas överhuvudtaget.

Genom Annas och Anders placering av vissa krav på kyrkan, kan det skönjas att Anna och Anders har en viss syn på kyrkan. Avery Dulles beskriver utförligt olika ecklesiologiska modeller av kyrkan. En av dessa ecklesiologiska modeller är en modell där kyrkan ses som en institution. I denna modell ses kyrkan primärt som en slags ”givare” i den bemärkelsen att kyrkan erbjuder vissa funktioner åt dess medlemmar, för att hålla gemenskapen intakt. Dulles

¹³⁰ Anna: Siis minä olin tosi yllättynyt, ja siis positiivisesti yllättynyt asiasta. En... Ei olisi välttämättä heti ensimmäisenä tullut mieleen, minä kuvittelin, että käydään sähköpostitse nämä keskustelut tai hän soittaa tai... Minä en osannut ajatella, että hän olisi tullut, tullut meille.

¹³¹ Porvoon yhteinen julkilausuma 1995, 25.

¹³² Anders: Niin se oli myöskin mukavaa, että pystyttiin keskustelemaan asiasta kasvotusten, koska muuten olisi tietenkin voinut olla, että hän [pappi] olisi sanonut että ”Ei se oikein onnistu [että vain toinen kummeista kuuluu kirkkoon]”, ja sitten me olisimme sanoneet, että ”Fine, ei me sitten ristitä häntä kirkossa”. Se olisi ollut niin kuin meidän seuraava vaihtoehtomme.

menar, enligt denna modell, att kyrkan behöver dessa institutionella funktioner för att kunna utföra sitt uppdrag.¹³³

När dopföräldrarna i intervjuerna inledningsvis ombads berätta om själva doptillfället var flera av dopföräldrarna snabba med att ge dopprästen beröm. Att prästen skött sig väl, lyssnat och tagit dopföräldrarnas önskemål i beaktande ansågs vara viktigt. Ett exempel på detta finns i intervjun med Birgit och Bjarne:

Bjarne: [...] enligt mig var det en riktigt trevlig... Så att säga, ”ett snabbt evenemang”, den var inte för lång, och så förstås trivs ju inte den här lilla vännen [barnet] så länge där...

Birgit: Precis, och jag tycker att det var, trots att det ju var en officiell tillställning, så tycker jag att det var en så där avslappnad, och den där prästen som vi hade var så där väldigt varm och avslappnad.¹³⁴

När Birgit och Bjarne fick frågan om de har något speciellt minne från själva doptillfället som etsat sig fast på näthinnan, tvekade Bjarne först. När han svarade på frågan betonade han först att själva doptillfället inte hade tagit någon lång tid, och att han såg det som en positiv sak. Birgit tog vid där Bjarne slutat och fyllde i att hon upplevde att det var en ”avslappnad” tillställning, fastän det var en officiell sådan. Paret beskrev prästen som förrättade dopet som ”varm och avslappnad”.

Även Claudia och Claus hade en god upplevelse av dopprästen och dennas agerande under dopet. De var måna om att lyfta upp hur nöjda de var med prästen direkt i början av intervjun. Det är det första Claudia och Claus ville berätta när intervjun inleddes.

Claudia: Det där, doptillfället var, ska vi säga, en riktigt positiv erfarenhet för oss båda. Prästen var väldigt behaglig och det där, ungdomlig, eller...

Claus: ... Nutida.

Claudia: Precis, nutida, det är det rätta ordet.¹³⁵

¹³³ Dulles 2002, 27, 30.

¹³⁴ Bjarne: [...] minun mielestäni se oli ihan mukava niin kuin semmoinen... Niin sanotusti ”nopea tapahtuma”, semmoinen, että ei se ollut liian pitkä ja sitten tietysti tämä pikku kaveri, niin [ei hän] kauaa sitten viihdykään siinä...

Birgit: Niin, ja minusta se oli, vaikka se olikin semmoinen virallinen tapahtuma, niin minun mielestäni se oli semmoinen rento [tapahtuma], ja tuo pappi mikä meillä oli, niin oli semmoinen tosi lämmin ja rento.

¹³⁵ Claudia: Tuota, kastetilaisuus oli, sanotaan, erittäin positiivinen kokemus molempien mielestä. Pappi oli erittäin miellyttävä ja tuota, nuorekas, tai...

Claus: Nykyaikainen.

Claudia: Nykyaikainen, niin, se on oikea sana.

Claudia och Claus var glada över att prästen fungerade väl tillsammans med dem. Claudia har svårt att sätta ord på exakt hurdan prästen var, men till slut kommer Claudia och Claus tillsammans fram till vilket ord som bäst beskriver prästen i fråga: ”Nutida”. Denna slags känsla av förankring i samtiden var något som präglade hela doptillfället.

Claus: Att det var inte en så där traditionell, på sitt sätt en så där kyrklig tillställning, eller känsla. Hela tillställningen var, som jag sade, nutida. Att det var lite en sådan där ny, att sådana traditioner som tidigare funnits så fanns inte nu, att det fanns ingen ”famnfadder” (sylikummi) och, som hen också sade att ”varför värderas de [faddrarna] olika”, vilket i och för sig var en bra poäng som vi inte hade tänkt på på det sättet. Sådana här små saker, men de gjorde nog tillställningen på alla sätt och vis väldigt trevligt och hen [prästen] hade nog utfört sina hemuppgifter väl.

Claudia: Det var, väldigt avslappnat på alla sätt och vis, och alla berömde [dopet efteråt] [...].¹³⁶

Ordet ”nutida” kan betyda många saker, men i det här fallet verkar det för Claudia och Claus betyda att prästen hade umgåtts med paret, sett barnet och gästerna, och varit allmänt trevligt gentemot alla närvarande. Prästen hade också upplyst dopföräldrarna om olika traditioner, och gett dem rådet att fundera över huruvida de traditionerna är något som de vill hålla fast vid, eller om de vill göra saker och ting på ett annat sätt, på sitt eget sätt. Att prästen själv var beredd att ifrågasätta traditioner vid dopet var uppskattat hos Claudia och Claus. Ett gott exempel på detta ger Claus när han berättar om att prästen hade ifrågasatt nödvändigheten av en specifikt vald fadder, vars uppgift skulle vara att hålla barnet i famnen under själva dopakten, en på finska så kallad ”sylikummi”. Claus konstaterar att det i slutändan handlade om små saker som prästen gjorde annorlunda än de förväntat sig, men att det var just dessa små saker, bland andra, som gjorde att doptillfället upplevdes som speciellt lyckat. Som följd av avsaknaden av en ”famnfadder” hade prästen själv hållit barnet i famnen under förrättningen. Det är ett av parets starkaste minnen från själva doptillfället.

Claudia: Jag tycker att det där prästens vänliga, eller hen var väldigt behaglig också mot gästerna och väldigt duktig med [barnet], hen tog [barnet]...

¹³⁶ Claus: Että ei ollut semmoinen perinteinen, tavallaan semmoinen kirkollinen tapahtuma, tai fiilis. Se koko tapahtuma oli niin kuin sanoin, nykyaikainen, että oli vähän semmoinen uudenlainen, että semmoisia perinteitä mitä on ollut, niin nyt ei ollut, että ei ole ollut sylikummiä ja, niin kuin hän [pappi] sanoikin, että ”minkä takia sitä pitää tavallaan [kummeja] niin kuin eriarvoisena”, mikä itse asiassa oli ihan hyvä pointti mitä me emme sillä lailla olleet ajateltukaan. Tämmöisiä pikkujuttuja, mutta ne kyllä teki siitä tilaisuudesta niin kuin kaiken kaikkiaan erittäin miellyttävän, ja tuo [pappi] oli kyllä tehnyt hyvin kotityöt kyllä.
Claudia: Oli, oli tosi rento niin kuin kaikin puolin ja kaikki kehui jälkeenpäin [...]

Claus: Precis, hen höll ju [barnet] i famnen under hela förrättningen, att då vi inte hade någon ”famnfadder”, så hen höll [barnet] i famnen då hela, vilket var som olikt än vad det tidigare har varit och många sade också att det var inte på något sätt traditionellt.¹³⁷

I flera av Claudias och Claus uttalanden går det att skönja en slags längtan, i vissa fall till och med en strävan, bort från det som kan anses vara det ”traditionella”. Det är möjligt att prästens agerande föll just Claudia och Claus i smaken, men att ett annat par hellre skulle ha haft ett mera ”traditionellt” dop med en ”famnfadder” och så vidare. Det är ändå värt att spegla Claudias och Claus uttalanden i ljuset av deras upplevelse av själva dopet. De säger att hela dopsituationen präglades av en känsla av att vara ”nutida”, och inte en känsla av ”traditionalitet” eller negativ ”kyrklighet”. De upplevde att sättet som dopet förrättades på passade in i samtiden. Det kunde naturligtvis invändas att kyrkan inte ska forma sig enligt samtiden eller enligt önskemål utifrån kyrkan, utan att kyrkan endast bör hålla fast vid sin egen stil. Claudias och Claus barns dop och deras upplevelse av det visar emellertid hur prästen, genom sin blotta närvaro och delaktighet i utformandet av dopet tillsammans med dopföräldrarna, kan få dopföräldrarna att känna att kyrkan har en relevans, utan att för den skull tänja på de läromässiga momenten i dopet. Den här känslan kan prästen skapa genom att bemöta dopföräldrarna och dopkandidaten med en slags kärlek, som tar sig uttryck i respekt och i hur prästen bemöter människorna hen möter.

Claus: Jo, det var nog på sitt sätt ett viktigt, alltså ett viktigt tillfälle, och [prästen] är nog också en del av tillfället [doptillfället], eller en stor del av tillfället, att hurdan person hen är, prästen alltså, så det att du träffar hen före och om personkemin av någon anledning inte fungerar så är det nu, det är ändå det som skapar den där känslan och helheten i tillställningen, så den där prästen har en ganska stor roll där.¹³⁸

För Claus spelar prästen en viktig roll i hur dopsituationen utformar sig, och det är möjligt att det är därför som han och Claudia så gärna pratar om prästen vid deras barns dop. Det är anmärkningsvärt att prästen spelar den viktiga roll hen spelar för Claus, fastän Claus själv inte anser sig vara kyrkligt aktiv. I dopet – och i andra kyrkliga förrättningar – har kyrkan en

¹³⁷ Claudia: No ehkä minun mielestäni se papin ystävällinen, tai hän oli tosi miellyttävä myös vieraitakin kohtaan, ja erittäin hyvä [lapsen] kanssa, hän otti hänet...

Claus: Niin, hänhän piti häntä koko toimituksen ajan, niin kuin [lasta] sylissä, että kun ei meillä ollut niin kuin sylikummita, niin hänellä oli [lapsi] sylissä sitten koko, mikä oli niin kuin erilainen mitä on aikaisemmin ollut ja monet sanoikin, että ei ole mitenkään perinteinen.

¹³⁸ Claus: Niin, oli se tavallaan tärkeä kuitenkin, siis tärkeä tilaisuus ja se on myös osa sitä tilaisuutta, tai suuri osa sitä tilaisuutta minkälainen henkilö se on, se pappi siis, niin se että sinä tapaat häntä ennen, ja jos nyt jostain syystä henkilökemiat ei toimi, niin on se nyt, se on kuitenkin se mikä sen fiiliksen ja kokonaisuuden siitä tilaisuudesta tekee, niin sillä papilla on aika suuri rooli siinä.

enastående chans att möta människor som eventuellt annars inte skulle komma i kontakt med kyrkan. Genom att ge dem som berörs av förrättningarna en god erfarenhet bidrar prästerna direkt till hur dopföräldrarna ser på kyrkan framöver. Fastän de närvarande i förrättningen inte bedömer sig vara kyrkligt aktiva, kan det ändå finnas flera aspekter i det kyrkliga som kan kännas speciellt viktiga för dem.

Claus: Jo, nog väckte den där tillställningen en ny på något sätt, en helt ny tanke om kyrkan. Inte säger jag att jag någonsin skulle ha haft något negativt, men jag menar att på något sätt väckte det positiva känslor gentemot kyrkan, det är det att det kulminerade i prästen och dennas person, att det sättes på vilket hen kunde till och med som person ta oss, om vi tänker oss som par i beaktande i den där situationen, och på ett sätt göra tillställningen lik oss. Och om det är ett samtal, så från samtalet känner man igen personen, att på vilket sätt du klarar av att diskutera med personen och, det var på alla sätt och vis en positiv erfarenhet, om vi tänker på kyrkan så öppnades det kanske flera tankar om den då.

Claudia: Och jag hade en sådan känsla att jag vill komma och bekanta mig med [församlingen], att jag har inte gått en gång i kyrkan sedan jag flyttade hit för fyra år sedan, att det skulle vara trevligt att komma och bekanta sig med människorna dit, att det [dopet] skapade också en positiv bild av församlingen.¹³⁹

För Claudia och Claus var dopprästen en ytterst viktig faktor vid dopet av deras barn. Genom prästen väcktes nya tankar om kyrkan hos både Claudia och Claus, och hos Claudia vaknade till och med ett intresse för att bekanta sig med församlingen på orten. Genom detta exempel kan ytterligare understrykas det som nämndes tidigare om att prästen direkt kan bidra till vilken bild dopföräldrarna skapar sig av kyrkan. Dopprästen kan alltså, hos dopföräldrarna, konstateras ha en viktig roll i hur dopföräldrar och andra närvarande upplever dopet, och hur deras bild av kyrkan formas av erfarenheten från dopet.

Dagny och David lyfte egentligen aldrig upp *prästens person* i intervjun. Det verkar som att det inte var prästen i sig som gjort ett intryck på dem. När Dagny och David ställs frågan ”Vilket

¹³⁹ Claus: Niin, kyllä se jollakin tavalla niin kuin herätti niin kuin uuden, täysin uuden ajatuksen niin kuin kirkosta tuo tapahtuma. En minä sano että minulla olisi koskaan mitään negatiivista ollut missään nimessä, mutta siis minä tarkoitan, että jollakin tavalla se positiivisesti herätti niin kuin fiiliksiä kirkkoa kohtaan, että se on nimenomaan se, että se kulminoitui siihen pappiin ja siihen henkilöön, että se miten hän pystyi niin kuin, jopa yksilönä ottaa, jos ajatellaan meitä pariskuntana siinä tilaisuudessa huomioon, ja tavallaan niin kuin, tehdä siitä niin kuin meidän näköisen, ja jos on keskustelu nii keskustelusta tavallaan tunnistaa sen henkilön, että miten sinä pystyt hänen kanssaan keskustelemaan ja, se oli niin kuin kaiken kaikkiaan tosi positiivinen fiilis, jos ajatellaan niin kuin kirkkoa, niin avautui ehkä enemmän niin kuin ajatuksia silloin siitä.

Claudia: Ja minulla tuli semmoinen olo, että ”minä haluan tulla tutustumaan niin kuin [seurakuntaan]”, että minähän en ole käynyt kertaakaan kirkossa sen jälkeen kun olen muuttanut tänne neljä vuotta sitten, että olisi kiva tulla tutustumaan ihmisiin sinne, että se [kaste] loi myös hyvän ja positiivisen kuvan [seurakunnasta].

är ert starkaste minne från dopsituationen?”, lyfter Dagny upp doptalet som prästen höll, och David minns dopsamtalet som paret förde med prästen före själva dopet. Från själva dopsituationen verkar paret inte ha något annat starkt minne av prästen än doptalet hen höll.

Dagny: Öhm... Nå kanske det här doptalet så kanske jag kommer ihåg bäst, och för att vi hade ju som pratat med prästen tidigare och så nämnt såna här saker som vi tänkte att hen kan ta upp och angående de här namnen och så där.

David: Joo.

Dagny: Det kanske jag kommer bäst ihåg.

David: Och så var det ju kanske bra det där också då hen hade som, just då vi var dit på intervjun före så hade hen ju oss att skriva upp vissa saker och hen tog ju då faktiskt med dem i sitt tal också, så det tyckte jag var roligt... Och hen lyssnade på vad man sade faktiskt också.

Dagny: Och att alla andra fick som ta del av det här att varför vi hade valt just de här namnen och...

David: Joo.

Dagny och David beskriver att de uppskattade att de fick vara med och påverka vad prästen skulle ta upp i doptalet. För dem var det viktigt, att under samtalet, föra fram vilka namn de valt, men också att de märkte att prästen faktiskt lyssnade på vad de hade att berätta. Fastän Dagny och David inte lyfte upp prästens agerande vid själva dopsituationen desto mera, kan deras berättelse tjäna som ett exempel på hur viktigt dopsamtalet kan vara för dopföräldrarna.

Jan-Olof Aggedal beskriver samtalen inför olika kyrkliga förrättningar som en möjlighet till själavård för de människor prästen samtalar med. Han understryker att prästens uppgift vid ett samtal av det här slaget är att ”möta människor”. Utöver mötandet, har förrättningssamtalet också andra funktioner. Aggedal beskriver att samtalet inför en kyrklig förrättning handlar om att prästen och de som förrättningen närmast berör, *tillsammans* ska utforma förrättningen genom att välja bland annat vilka psalmer som ska sjungas och vilka texter som ska läsas. De som förrättningen berör ska få möjlighet att tillsammans med prästen reflektera över den nya livssituation som de ställts inför. Genom att också samtala om de praktiska arrangemangen vid förrättningen ges de berörda en bättre möjlighet att kunna erfara en trygghet i förrättningssituationen. Att nervositeten inför dopsituationen minskade, var något som Dagny och David nämnde i intervjun. Claus beskrev att det var viktigt att lära känna prästen en aning genom dopsamtalet. Enligt Aggedal, är det också ett av samtalets syften, att ge prästen och de

berörda en möjlighet att lära känna varandra en aning.¹⁴⁰ Dopsamtalet kan alltså konstateras fungera både som ett själavårdande samtal och som ett samtal om hur förrättningen rent praktiskt går till.

Reimers beskriver dopsamtalet som ett institutionellt samtal bland andra, och pekar på hur det för dopföräldrar kan kännas viktigt att föra ett dopsamtal, speciellt ifall det är frågan om föräldrarnas första dop. Reimers menar också, att det är speciellt viktigt för människor som inte är bekanta med kyrkan sedan förr, att få prata om vad dopet egentligen innebär, och ifall det överhuvudtaget är något de vill att deras barn ska ta del av.¹⁴¹ Både Reimers och Aggedals beskrivning av vikten med att gå igenom de praktiska arrangemangen kring dopet bekräftas av både Dagny och David:

David: Joo, jag tyckte man blev som på något sätt lugnare efteråt och för att, det var ju, man visste ju ingenting, det var ju vårt första barn och så, inte hade vi ju som en aning om någonting hur det skulle gå till så... Men då kände nu jag att [prästen] hade det ju nog på klart så...

Dagny: Joo, det kändes nog kanske som så där att nu vet man hur det kommer att gå det här...

David: Det var bra att tala med någon som visste. Eller som hade gjort det förr.

Dopsamtalet skänkte Dagny och David i första hand en trygghet, en slags försäkran om att allt skulle gå bra. David beskriver att han kände sig lugnare efter samtalet. I det nya livet med barn kan flera situationer kännas obekanta för förstabarnsföräldrar, så även dopet. Därför var det viktigt för Dagny och David att prästen utstrålade trygghet och rutin. Det är möjligt att känslan av trygghet skulle ha uteblivit för Dagny och David ifall prästen inte skulle ha gått igenom det praktiska tillsammans med dem, utan endast fokuserat på den själavårdsmässiga aspekten av samtalet.

Erik definierade sig själv och sin partner som kyrkligt aktiva. Erik betonade, att det för honom var viktigt att han själv kände prästen och kände till vilka värderingar denna har.

Erik: Och det här, det var [prästens namn] som döpte det här barnet vårt och... Och, och... Vad ska jag säga? Det gick nu ungefär till som enligt det här dop... Så det här programmet som de går efter och det där [...]

Erik: Joo. Allting gick riktigt bra och va... Vad var det... Joo, så det här allting löpte smidigt och, och, och... Jag känner ju [prästen] också personligen och tycker att hen är en mycket fin [person]

¹⁴⁰ Aggedal 2009, 67–68.

¹⁴¹ Reimers 1995, 109–110.

och därför så valde vi också att vi ville ha hen att döpa och för att hen har ganska långt samma kristna värderingar som vi har, och det kände jag, att det är också en viktig sak för mig.

[...]

BH: Joo, joo. Just så. Så att det var viktigt att du kände, eller visste vem prästen var?

Erik: Mm. Joo [...] men att det här, vi har nog, ändå har det varit viktigt för oss att det här, ska vi säga som att det här, Kristus är i fokus. För prästen också. På ett sätt så som vi ser det.

Erik ville att en präst som han själv kände skulle förrätta hans barns dop. Bland det viktigaste var att Erik själv skulle kunna bedöma att ”Kristus är i fokus” hos prästen. Fokuseringen skulle ske på ett sätt som stämde överens med Eriks och Elisabeths övertygelse. I intervjun diskuterades inte en hurdan präst som har, eller inte har ”Kristus i fokus”, men det kan antas att Erik syftade på vissa läromässiga aspekter som behövde överensstämja mellan prästen och Erik och Elisabeth. Slutligen var Erik och Elisabeth nöjda över doptillställningen.

Exemplet ur Eriks och Elisabeths fall får tjäna som exempel på hur olika förhållanden kring dopförrättningar kan se ut. I vissa fall är det prästen själv som bidrar till hur de närvarande upplever dopsituationen, medan det i andra fall närmast är de berörda själva som skapar förutsättningarna för att få en god erfarenhet av dopet.

Hos de flesta dopföräldrarna verkar prästen ha spelat en viktig roll vid dopsituationen, men den rollen var inte huvudrollen. Vid barndop innehas huvudrollen dels av dopkandidaten, dels av dopföräldrarna. För att ge dem som förrättningen främst berör en positiv erfarenhet av den, krävs det av prästen att denna både är närvarande i situationen, och hela tiden riktar sitt fokus mot de som närmast berörs av förrättningen. Att fästa sin uppmärksamhet vid dopfamiljen kan göras på olika sätt, men ett gott exempel på hur en präst kan rikta sitt fokus mot de närvarande vid ett dop finns i Claudias och Claus fall. Paret var nöjda med hur hela dopprocessen utfördes, från dopsamtal till själva doptillställningen. Ett nytt intresse för kyrkan och församlingen väcktes hos Claudia och Claus, och Claus uttryckte även en sorg i att prästen inte hade möjlighet att stanna kvar vid kaffebjudningen efter själva dopet. Allt det här upplevde Claudia och Claus genom att prästen mötte dem i den livssituation de befann sig i, och placerade huvudrollsinnehavarna i rampljuset under dopet.

I detta kapitel har jag redogjort för mina informanternas erfarenheter och tankar kring dopet. Genom att hänvisa till intervjuerna och statistik på relationen mellan antalet levande födda och döpta i Finland, har dopets roll som norm i det finländska samhället diskuterats. Huruvida en

individ uppfattar dopet som en norm eller inte verkar bero på olika orsaker, så som var individen befinner sig geografiskt sett och hur dennas sociala umgängeskrets ser på dopet och kyrkan. Vidare har en diskussion kring informanternas uppfattning om dopets betydelse förts. För flera av dopföräldrarna var dopet en självklarhet, men varför det var en självklarhet var inte alltid lika tydligt. En del av dopföräldrarna hänvisade till släktens tradition att döpas, medan andra hänvisade till att dopet känns ”mera riktigt” än en namngivingsceremoni och att dopet ”hör till”. Därefter redogjordes för informanternas sätt att beskriva det andliga eller religiösa. Samtliga dopföräldrar, förutom Erik, verkade vara aningen främmande med att bruka ett mera religiöst färgat språk. Därför föll det sig naturligtast för de flesta att prata om dopet i mer vardagliga termer. Bjarne beskrev i vardagliga ordalag att han inte vet om han tror att något händer när någon blir döpt, men att han hoppas att det i slutändan skulle ha en ”djupare innebörd”. Hans yttrande kom även att bli rubriken till denna avhandling. Ändå fanns det informanter som stundvis använde ett mer religiöst färgat språk för att beskriva de aspekter av dopet som kan vara svåra att förstå. Claus pratade exempelvis om en ”symbolisk betydelse” och Erik om att bli döpt in i ”Guds församling”.

Avslutningsvis diskuterades även hur dopsituationen skapar minnen och hur de minnen dopföräldrarna delade med sig av enbart var positiva eller neutrala till sin värdeladdning. Även de yttre faktorer, så som platsen där dopet äger rum och prästens närvaro, diskuterades och konstaterades inverka på hur dopföräldrarna erfor dopsituationen. Informanterna var så gott som eniga om att kyrkobyggnaden skapar en viss stämning, som inte uppstår på andra ställen. Informanterna beskriver denna känsla i vardagliga ordalag, men i religiösa termer kunde denna känsla eller stämning beskrivas som en slags ”andlig upplevelse”. Förutom kyrkobyggnadens betydelse framkom det även att dopprästen för dopföräldrarna verkat spela en viktig roll i hur de upplevde själva dopsituationen. Genom att vara fokuserad på att utföra sin uppgift väl kan en präst direkt påverka hur dopföräldrar, och andra närvarande, erfar dopsituationen – och i längden även påverka deras uppfattning av kyrkan i stort. Denna påverkan kan ske i både positiv och negativ bemärkelse.

4. Avslutande diskussion

Jag har nu redogjort för mina centrala iakttagelser i det insamlade materialet och fört en diskussion baserat på informanternas berättelser. Härnäst sammanfattar jag kort ett par iakttagelser jag gjort i denna avhandling, och som kan vara av intresse för den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Den avslutande diskussionen förs i ljuset av dessa iakttagelser.

4.1 Omgivningen formar individen

Efter analysen och diskussionen kan jag konstatera att de viktigaste faktorerna som uppkommit i kan sammanfattas i fyra underkapitel. I intervjuerna med informanterna var känslan av att dopet uppfattas eller inte uppfattas som en norm i samhället ett frekvent förekommande ämne. I kapitel 3.1 och 3.2 beskrevs dopets ställning som norm i det finländska samhället utifrån statistik och intervjuerna med informanterna. Att beskriva dopet som en samhällelig norm är problematiskt då det verkar som att huruvida en individ uppfattar dopet som en norm eller ej i högsta grad påverkas av det sociala sammanhang som individen är del av. Ifall dopet är en tradition i en individs familj och bland dennas vänner, är det troligt att individen är benägen att uppfatta dopet som en norm. Då kunde ett beslut att inte låta döpa sitt barn vara tabubelagt. Skulle däremot motsatta förhållanden råda skulle samma individ sannolikt inte beskriva dopet som en norm. Det här är något som den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland behöver vara medveten om i sina strävanden efter att nå nyblivna föräldrar. Jag har i denna avhandling visat på att dopet inte kan beskrivas vara en samhällelig norm. Om den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland vill attrahera de människor som befinner sig i ett socialt sammanhang där dopet inte uppfattas som en norm, bör kyrkan undvika att utgå från att dopet är en samhällelig norm. Härnäst diskuteras de möjliga utmaningar som tangerar dopet, som Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland står inför i dag.

4.2 Evangelisk-lutherska kyrkans utmaningar i dagens Finland

Genom intervjuerna med dopföräldrarna fick jag ta del av deras bruk och förståelse av det religiösa språket. De flesta dopföräldrarna var aningen obekväma i användningen av ett religiöst

språkbruk. Hos somliga av dopföräldrarna kan skönjas en slags religiös amnesi som den beskrevs i kapitel 2.4. I samma kapitel beskrevs med hjälp av Thurffjell och Halldorf även den postkristna människan som präglas av ett postkristet habitus. Dessa människor är positivt inställda gentemot kyrkan, men är inte medlemmar i kyrkan. Bland informanterna i denna avhandling fanns det informanter som verkade vara ovana när det gällde sin användning av det religiösa språket. Terminologin var inget som kom naturligt för dem, och den form av andlighet informanterna upplevt beskrev de med relativt vardagliga termer. I min studie var Erik den ende som beskrev sig som religiös, även om han inte använde det exakta ordet. Utöver detta uppgav samtliga dopföräldrar i min studie att dopet var något viktigt för dem, även om de inte identifierade sig med kyrkan eller kristendomen, som ju erbjöd dem dopet i första hand. Dessa informanter kan beskrivas vara präglade av ett slags postkristet habitus, så som Thurffjell beskriver det.

Hur ska Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland lyckas med att dels hålla kvar dem som fortfarande är medlemmar i kyrkan, och dels attrahera de välvilligt inställda postkristna människorna, som möjligtvis drabbats av religiös amnesi, och som dessutom inte är medlemmar i kyrkan? Jag tror att sättet som det talas om de religiösa fenomenen på, är avgörande för hur utvecklingen i kyrkan kommer att fortsätta. Kyrkan behöver värna om sitt språk och behålla sin andliga prägel. Samtidigt skulle spridningen av den religiösa amnesin behöva stoppas. Denna religiösa amnesi drabbar språket och synen på religion överlag. Ifall kyrkan klarar av att minska på risken för en slags religiös amnesi hos befolkningen genom att värna om sitt språk och sin andliga prägel, är det möjligt att den utveckling som skett med dopsiffror och kyrkotillhörighet så här långt kunde avta en aning. I denna kamp behöver kyrkan ändå samhällets hjälp i form av exempelvis högklassig religions- eller livsåskådningsundervisning.

I kapitel 2.4 diskuterades Larssons syn på lärande över generationer och Ekstrands syn på att de unga idag tilltalas av andlighet, men inte av den kollektiva form av andlighet som kyrkan representerar. Halldorf beskriver jakten på Gud som ett äventyr.¹⁴² Kanske borde kyrkan idag betona det äventyrliga med det religiösa livet? Halldorf menar att ”Allt kan bli en port mot evigheten, eftersom Gud är närvarande i allt som är”.¹⁴³ Kanske borde kyrkan satsa på att lära samhället att se att det heliga alltid är ständigt närvarande över allt och i allt. Genom att försäkra

¹⁴² Halldorf 2020, 290.

¹⁴³ Halldorf 2020, 291.

sig om att det religiösa språket inte faller i total glömska hos befolkningen kan kyrkan bidra till en djupare förståelse av det heliga – och i längden, möjligtvis, en minskad utgång ur kyrkan.

När medlemsantalet och dopsiffrorna i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland fortsätter att sjunka, blir den grupp av människor som är präglade av ett postkristet habitus, som det beskrevs i kapitel 2.4, och samtidigt välvilligt inställda till kyrkans verksamhet, en viktig målgrupp för kyrkan. Med hänvisning till statistiken från de senaste fyra åren, beskriver Ekstrand hur 30–39-åriga finländare känner sig allt mer fjärmade från den kollektiva andlighet som praktiseras i kyrkan.¹⁴⁴ I kapitel 2.4 diskuterades att samma generation ändå verkar vara positivt inställda till andlighet överlag, speciellt den individuella andligheten i form av exempelvis meditation, naturupplevelser och yoga, enligt Ekstrand.¹⁴⁵

Vidare beskrevs i kapitel 3.6 prästens roll i hur dopföräldrarna erfar sitt barns doptillställning. Kyrkan kommer långt genom att dess präster bjuder till och helt enkelt är trevliga mot dopföräldrarna. Genom att sträva efter att i dopsamtalet och vid dopsituationen efterlikna Jesus och bemöta dopföräldrarna på ett tjänande sätt kan prästerna direkt bidra till att dopföräldrarna får en god upplevelse av sitt barns dopsituation. Den positiva erfarenheten av dopsituationen, som prästen i samspel med utrymmet och tillställningen är med och skapar, bidrar till att dopföräldrarna ges en möjlighet att bilda sig ett positivt minne från dopsituationen. Detta minne kommer att prägla dopföräldrarnas upplevelse av kyrkan. I längden kommer denna positiva erfarenhet potentiellt att spridas till dopföräldrarnas närmaste umgängeskrets. Ifall de positiva erfarenheterna av dopet kan nå ett socialt sammanhang från flera håll, och ifall dopet i det sociala sammanhanget inte anses vara viktigt, kunde i teorin synen på dopet och kyrkan komma att utmanas hos det sociala sammanhanget. Möjligtvis kan då ett mentalitetsskifte ske i det sociala sammanhanget, vilket i längden kunde påverka dopsiffrorna.

För flera av dopföräldrarna i denna studie upplevdes dopet vara en självklarhet. Lockneus konstaterar att informanterna i hennes undersökning i högsta grad ansåg dopet vara en självklarhet.¹⁴⁶ Detsamma beskriver Hytönen vad gäller informanterna i hennes undersökning.¹⁴⁷ Ändå visar statistiken i kapitel 3.1 på att dopet för många inte verkar vara en

¹⁴⁴ Ekstrand 2021.

¹⁴⁵ Ekstrand 2021.

¹⁴⁶ Lockneus 2014, 52.

¹⁴⁷ Hytönen 2020, 270.

självklarhet i dagens Finland. Hur kommer det sig? I sådana fall där den ena föräldern önskar låta sitt barn döpas, medan den andra föräldern inte önska detta, är det möjligt att dopet uteblir. Det torde ändå vara lika vanligt att dopet inte uteblir. Ett fall av det senare slaget går att finna hos Birgit och Bjarne, vilket beskrivits i kapitel 3.2. Lockneus beskriver även att en del av hennes informanter gav uttryck för att dopet ansågs vara en självklarhet, men dopet ansågs inte vara något viktigt.¹⁴⁸ Birgit och Bjarne beskrev i kapitel 3.2 dopet som en självklarhet, men berättade sedan att det för dem egentligen inte spelar någon roll ifall barnet är döpt eller inte. För den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland uppstår här en utmaning i hur den av självklarhet präglade inställningen till dopet ska kunna bevaras hos medlemmarna. Självklarheter bör inte tas för givna. I värsta fall riskerar man då att gå miste om dem.

Som det framkommit i intervjun med Gabriella och Gustav i kapitel 3.2, är ett av motiven till att inte låta döpa sitt barn att man vill ge barnet en möjlighet att ta ett eget beslut angående ifall hen vill vara medlem i kyrkan eller inte. I Lockneus undersökning påträffas informanter som resonerar på samma sätt som Gabriella och Gustav, men även informanter som ger uttryck för att barnet själv ska få ta ett val vad gäller religion, när det väl vuxit upp.¹⁴⁹ Ett val som de döpta i sin tur ställs inför är huruvida de önskar bekräfta sin tro eller inte när de vuxit upp genom konfirmationen. Detta diskuterades i kapitel 2.2. De odöpta barn som ska få ta ett eget beslut om sin religionstillhörighet senare, är inkluderade i statistiken på odöpta barn. För att bli medlem, och därmed döpt, i den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland behöver man ha fyllt femton år. I bästa fall, för Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, kommer en del av de idag odöpta barnen att själva välja att bli döpta när de fyllt femton. Här har kyrkan ändå en konkret utmaning. Hur ska kyrkan, femton år från idag, upplevas så relevant och viktig av dessa odöpta ungdomar att de själva bestämmer sig för att låta sig döpas? Lockneus belyser en problematik kring tanken om att låta barnet välja religion själv. Lockneus beskriver hur en del av hennes informanter menar att dopet av ett nytt barn i första hand är en familjefest. Ett vuxendop har inte samma prägel av att vara en *familjefest*.¹⁵⁰ Ifall föräldrar som ser dopet som en familjefest väljer att låta sitt barn själv välja ifall det vill bli döpt eller ej, går de enligt Lockneus med stor sannolikhet miste om familjefesten, då ett eget val att bli döpt snarare förknippas med en enskild individs eget beslut än med en familjefestlighet.

¹⁴⁸ Lockneus 2014, 54.

¹⁴⁹ Lockneus 2014, 56.

¹⁵⁰ Lockneus 2014, 65.

I inledningen av denna avhandling konstaterades det, med stöd av Ekstrand, att den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland inom de närmaste fem åren lär ha de bästa ekonomiska förutsättningarna för att vända kurvan som rör medlemsantalet uppåt igen.¹⁵¹ Som en potentiell följd av att kurvan skulle vända, skulle med stor sannolikhet även antalet dop öka. Ifall Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland vill bevara sin livskraft och relevans i det finländska samhället och det stämmer att kyrkan har fem goda år på sig, och ifall den kedjereaktion som beskrevs i stycket ovan är teoretiskt möjlig, gäller det för den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland att agera snarast. Genom att investera i dopet och hjälpa dopföräldrarna att skapa de vackra minnen som Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland på sin webbsida själv menar att dopföräldrar ska få skapa genom barnets dop, är det möjligt för kyrkan att vända det nedåtpåkande kurvan uppåt igen.

Ett sätt för Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland att ta sig an de möjliga utmaningar jag i detta kapitel beskrivit är genom att fokusera vid det som flera av informanterna indirekt beskrev att var en viktig aspekt av dopsituationen eller namngivningsceremonin: Skapandet av minnen.

4.3 Minnen är guld värda

De dopföräldrar som jag intervjuat har delat med sig av sina minnen från sitt barns dopsituation till mig. Slående är att ingen av informanterna beskrivit något negativt minne från själva doptillfället. De minnen som beskrivits åt mig är endast positiva och neutrala till sin värdeladdning. I kapitel 3.4 beskrev Gustav att en av de viktigaste sakerna för deras barns namngivningstillfälle var att de ville ”bilda sig” minnen. Men varför kan det upplevas vara så viktigt att skapa sig minnen överhuvudtaget? Och varför just vid dopriten? Är det så att människan använder sig av riter i olika tider av livet för att skapa minnen som ger en slags känsla av mening? Kanske är det så, att människan har ett behov av att skapa sig minnen av de viktiga händelserna i livet, helt enkelt för att göra livet mera meningsfullt.

Som det konstaterats i kapitel 2.3, beskriver Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland på sin webbsida att ett av dopets syften för dopföräldrarna är att ”skapa fina minnen”.¹⁵² Det är positivt

¹⁵¹ Ekstrand 2019.

¹⁵² Att ordna dop”, <https://evl.fi/dopet/att-ordna-dop> (hämtad 22.3.2021).

att den delen av dopet benämns som något viktigt. Ändå undrar jag om inte denna aspekt av dopet kunde betonas mera. Som det framkom i intervjun med Claudia och Claus i kapitel 3.3, och i intervjun med Gabriella och Gustav i kapitel 3.4, är minnen något av det viktigaste som de närvarande verkar ta med sig från en dop- eller namngivningsceremoni. Gabriella och Gustav, som fick utforma sin namngivningsceremoni helt själva, gav uttryck för att en av de viktigaste sakerna med deras tillställning var just att *bilda* minnen. Detta tyder på att det i alla fall för en del kan upplevas vara viktigt att bilda vackra minnen från denna rit. Det minsta som kan önskas av den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland i detta hänseende är att åtminstone prästerna som förrättar dopen skulle minnas att de, i samspel med hela doptillställningen, skapar minnen hos de närvarande – minnen som ger livet mening. Genom att hålla denna tanke i minnet under hela dopprocessen, och genom att på allvar sträva efter att göra ett gott jobb, kommer prästen att direkt bidra till att öka chansen för att dopföräldrarna får skapa sig ”fina minnen” från själva doptillställningen – minnen som i längden kommer att påverka hur dopföräldrarna ser på kyrkan i fortsättningen.

Dopet är en tradition – på gott och ont. Men det betyder inte att allt måste göras på samma sätt som det alltid har gjorts. Claudia och Claus fick skapa sig flera vackra minnen av sitt barns doptillställning genom att dopprästen inför dopet ifrågasatte en del av de ”traditioner” som Claudia och Claus utgick från att hörde dopet till. Genom att ge dopföräldrarna utrymme att utforma dopsituationen till att likna dem, ger dopprästen dopföräldrarna en möjlighet att skapa sig unika minnen av doptillställningen. Som tidigare diskuterats behöver ett ifrågasättande av traditioner inte automatiskt innebära ett ifrågasättande av det religiöst sett viktiga i dopet, utan snarare ett ifrågasättande av de yttre formerna för hur man uppfattar att ett dop ska se ut.

Härnäst lyfter jag fram ett annat sätt på vilket Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland praktiskt kan hjälpa dopföräldrar att skapa meningsfulla minnen av själva doptillställningen.

4.4 Dopets återgång till kyrkobyggnaden

På Evangelisk-lutherska kyrkans webbsida nämns att ”Du kan ordna dopet var som helst. Det behöver inte äga rum i en kyrka”.¹⁵³ Möjligheten att ordna dopet i sitt eget hem eller på en

¹⁵³ ”Att ordna dop”, <https://evl.fi/dopet/att-ordna-dop> (hämtad 22.3.2021).

annan plats ger naturligtvis dopföräldrarna en slags frihet. Baserat på vad informanterna i denna studie delat med sig om kyrkobyggnadens roll för hur dopsituationen utformade sig, kunde det vara till fördel för kyrkan att vara mera ”stolt” över sina kyrkobyggnader och mer aktivt bjuda ut dem som lokal för doptillfället.

Kyrkobyggnadens betydelse för dopföräldrarnas upplevelse av barnets dop var något som flera gånger kom fram i intervjuerna. Med stöd av intervjuerna och Lempiäinen uppmanar jag därför den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland att vara stoltare över sina kyrkobyggnader. Att erbjuda dopföräldrarna möjligheten att ordna dopceremonin i en kyrkobyggnad är att erbjuda dem en arena där upplevelsen i sig kan bli till vackra minnen av tillställningen. Dessutom är det teologiskt försvarbart att i första hand hålla dopen i en kyrkobyggnad.¹⁵⁴

Informanterna beskrev i intervjuerna en annorlunda känsla som präglar upplevelsen av dopet. Denna känsla uppstår enligt informanterna uppstår i en kyrkobyggnad. I religiösa sammanhang kunde denna annorlunda beskrivas som en gudomlig närvaro. Känslan bidrar med en känsla av högtidlighet som möjligtvis inte på samma sätt erfars under hemmadop, även om de dopen givetvis också kan vara högtidliga.

I den litteratur som använts för denna avhandling efterlyser också Lempiäinen en återgång till kyrkorummet som huvudsakligt doputrymme. Lempiäinen försvarar sin åsikt med att beskriva hur kyrkorna idag är väl uppvärmda, och att barnen därför inte löper större risk för skada av att behöva förflyttas från hemmet till kyrkobyggnaden, vilket var den huvudsakliga orsaken till varför dopen kom att flyttas bort från kyrkobyggnaden överhuvudtaget. Lempiäinen påpekar dessutom att den teologiska aspekten inte bör glömmas: Barnet döps in i kyrkan, inte in i hemmet.¹⁵⁵ Dopet är en viktig familjefest, men den är inte endast en festlighet. I sista hand är dopet ändå ett av *kyrkans* sakrament, vilket kunde synas tydligare exempelvis genom att dopet i första hand skulle äga rum i en kyrkobyggnad.

¹⁵⁴ Denna poäng diskuterades utförligare i kapitel 3.4.

¹⁵⁵ Lempiäinen 2004a, 36.

4.5 Avslutande sammanfattning

I den här avhandlingen har jag undersökt hur dopföräldrar i Borgå stift tänker om sitt barns dop. Jag har visat på vilka faktorer som dopföräldrarna ansåg vara viktiga när det gäller dopet av deras barn. Jag har även belyst hur dopföräldrarnas erfarenheter av dopsituationen har påverkat deras syn på dopet och kyrkan. Detta har jag gjort genom att redogöra för dopteologin i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland och genom att intervjua fem par dopföräldrar från norra och södra delarna av Borgå stift, och två par föräldrar som valt att inte låta döpa sina barn.

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland står inför en utmaning vad gäller de sjunkande dopsiffrorna. För att få siffrorna att vända uppåt igen krävs satsningar. Men de satsningarna behöver inte nödvändigtvis innebära en stor kostnadsfråga. Jag har i denna avhandling visat att det är de enskilda doppräster som innehar det största inflytandet på dopföräldrarna, inte kyrkan i stort. Vilket intryck dopprästen gör på dopföräldrarna genom sitt bemötande, kan potentiellt få stora följder på hur dopföräldrarnas syn på kyrkan kommer att utvecklas.

Enligt Matteusevangeliet undervisar Jesus folket och lärjungarna och säger: ”Den som är störst bland er skall vara de andras tjänare”.¹⁵⁶ Vid en prästvigning i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland ber biskopen över prästkandidaterna att Gud ska välsigna den nyvigda prästen, så att denna ”alltid och överallt tjänar Kristi kyrka”.¹⁵⁷ Ifall kyrkan och prästerna glömmer bort dessa Jesu ord om ett tjänande sinnelag gentemot andra, och biskopens bön vid prästvigningen, är uppdraget att höja dopsiffrorna dömt att misslyckas. Jag har i denna avhandling visat hur olika sidor av att prästen har ett tjänande sinnelag gentemot dopföräldrarna potentiellt kan få stora följder för dopföräldrarnas syn på kyrkan. Är den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland beredd att applicera Jesu ord om att tjäna andra på dopsituationen? Som tidigare påpekats, konstaterar Ekstrand att kyrkan har fem goda år på sig att vända kurvan innan det är för sent.¹⁵⁸ Tiden är knapp, men än är det inte för sent för kyrkan och prästerna att påminnas om Jesu ord om tjänande, och biskopens bön vid prästvigningen.

¹⁵⁶ Matt 23:11.

¹⁵⁷ Kyrkohandboken III del 2 2010, 273.

¹⁵⁸ Ekstrand 2019.

Källor och litteratur

Aggedal, Jan-Olof

2009 I glädje och sorg. Att välja de rätta orden vid vigsel och begravning. Arcus förlag.

Brodd, Sven-Erik

2020 ”Spaning visar allvarliga problem för kyrkorna”. Kyrkans tidning. 20 maj 2020.
<https://www.kyrkanstidning.se/debatt/spaning-visar-allvarliga-problem-kyrkorna> (hämtad: 16.3.2021)

Bryman, Alan

2018 Samhällsvetenskapliga metoder. Tredje upplagan. Liber.

Dulles, Avery

2002 Models of the Church. Expanded Edition. Image Books.

Ekstrand, Sixten

2021 ”Kyrkan måste orientera sig i nya andliga landskap”. Österbottens tidning. 28.3.2021.

2019 “Mörka moln vid horisonten”. <https://kyrkanu.evl.fi/morka-moln-vid-horisonten/> (Hämtad 19.3.2021).

Eldebo, Runar

2005 Det homiletiska rummet. Mötet mellan predikant och lyssnare. Libris.

Ellverson, Karl-Gunnar

2015 Handbok i liturgik. Första upplagan. Verbum

Forskningsetiska delegationens anvisningar

2019 Etiska principer för humanforskning och etikprovning inom humanvetenskaperna i Finland.

Halldorf, Joel

2020 Gud: Jakten. Existentiell svindel i det tjugoförsta århundradet. Fri tanke.

Heikkilä, Markku & Heininen, Simo

2017 Uusi Suomen kirkkohistoria. Suomen kirjallisuuden seura.

Hytönen, Maarit

2020 ”Maailman tärkein tapahtuma” – suomalaisten käsityksiä kasteesta ja kummiudesta. Kirkon tutkimuskeskus.

Kristensson Ugglå, Bengt

2015 Katedralens hemlighet. Sekularisering och religiös övertygelse. Artos & Norma bokförlag.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend

2017 Den kvalitativa forskningsintervjun. Tredje upplagan. Studentlitteratur.

Larsson, Rune

2009 Samtal vid brunnar. Introduktion till religionspedagogikens teori och didaktik. Arcus förlag.

Lempiäinen, Pentti

2004a Pyhät toimitukset. 4. Uudistettu painos. Kirjapaja.

2004b Ristiäiset. Valmistamme kastejuhlan. Kirjapaja.

Lockneus, Elin

2012 Dopföräldrars syn på dopet. En kvalitativ undersökning av dopuppfattningar hos dopföräldrar i Härnösands stift i relation till Svenska kyrkans dopteologi. Magisteruppsats i teologi. Umeå universitet.

2014 Döpt för livet. En undersökning av dopföräldrars uppfattningar om dopet i Härnösands stift. Artos & Norma bokförlag.

Luther, Martin

2011 Lilla Katekesen. Översättning, inledning och kommentarer av Carl Axel Aurelius och Margareta Brandby-Cöster.

1999 Martin Luthers Stora Katekes. Larsons Förlag.

McGrath, Alister

2012 Kristillisen uskon perusteet. Johdatus teologiaan. 3. painos. Kirjapaja.

Porvoon Yhteinen Julkilausuma

1995 Neuvottelut Britannian ja Irlannin anglikaanisten kirkkojen sekä Pohjoismaiden ja Baltian luterilaisten kirkkojen välillä.

Reimers, Eva

1995 Dopet som kult och kultur. Bilder av dopet i dopsamtal och föräldrantervjuer. Verbum Förlag.

Rosenius, Marie & Girmalm, Thomas

2019 Från folkbildning till fortbildning. Synen på lärande och kyrka i Luleå stifts herdabrev. *Svensk teologisk kvartalskrift*, (1): 17–32.

Sundkvist, Bernice

2003 En predikan – Nio berättelser. En studie i predikoreception. Åbo Akademis tryckeri.

Thurfjell, David

2015 Det gudlösa folket. De postkristna svenskarna och religionen. Norstedts.

Torin, Kristina

2011 Årsbok för svenskt gudstjänstliv. Årgång 86/2011. Dop. Artos & Norma bokförlag.

Trost, Jan

2005 Kvalitativa intervjuer. Tredje upplagan. Studentlitteratur

Williams, Rowan

2015 Faith in the Public Square. Bloomsbury.

Andra källor

Augsburgska bekännelsen (CA),

https://logosmappen.net/bekskrifter/ca/ca_fornamsta.html#IX (Hämtad 22.3.2021).

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, ”Att ordna dop”, <https://evl.fi/dopet/att-ordna-dop> (hämtad 22.3.2021).

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, ”Det kristna dopet”, <https://evl.fi/dopet/det-kristna-dopet> (hämtad 22.3.2021).

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, ”Dop och fadderskap”, <https://evl.fi/plus/projekt/dop-och-fadderskap> (hämtad 19.3.2021).

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, ”Vanliga frågor om dop”, <https://evl.fi/dopet/vanliga-fragor-om-dop> (hämtad 22.3.2021).

Finlands officiella statistik (FOS): Förhandsuppgifter om befolkningen [e-publikation]. ISSN=1798-839X. December 2020, Figurbilaga 1. Levande födda kvartalsvis 1998–2019 samt förhandsuppgift 2020. Helsinki: Statistikcentralen [hänvisat: 5.2.2021].

Åtkomstsätt: http://www.stat.fi/til/vamuu/2020/12/vamuu_2020_12_2021-01-21_kuv_001_sv.html

Kyrkans medlemsstatistik 1999–2020. <https://www.kirkontilastot.fi/viz?id=167> (hämtad: 5.2.2021)

Kyrkans medlemsstatistik, kyrkotillhörighet 2019. <https://www.kirkontilastot.fi/viz?id=145> (hämtad 30.3.2021).

Kyrkohandboken III. Kyrkliga förrättningar. Del 2: Vigningar, installationer och välsignelseakter. 2010. Fontana Media. Andra tryckningen.

Kyrkoordningen (KO) <https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1993/19931055#V3> (hämtad 23.3.2021).

Kyrkpressen 7.2.2019, ”Allt fler väljer bort dopet”

<https://www.kyrkpressen.fi/fileupl/KP1903Webb.pdf> (hämtad 19.3.2021).

Kyrkpressen 1.3.2021, ”På Åland går man nu in för en konfessionslös religionsundervisning”,

<https://www.kyrkpressen.fi/nyheter/59224-pa-aland-gar-man-nu-in-for-en-konfessionslos-religionsundervisning.html> (hämtad 26.3.2021).

Bilagor

Bilaga 1: Intervjuguide, dopföräldrar

Sektion 1: Om dopet

1. Ni har valt att döpa ert barn, kan ni berätta lite om dopet?
2. Hur upplevde ni dopet?
3. Är det något speciellt minne av dopet som ni minns speciellt tydligt?
4. Ägde dopet rum i hemmet eller i en kyrkobyggnad?
5. Finns det något ni skulle ha velat göra annorlunda?
6. Fanns det något ni tyckte att var speciellt bra?
7. Fanns det något ni tyckte att inte kändes bra?
8. Har ni lärt er något om kyrkan eller den kristna tron genom ert barns dop?

Sektion 2: Om dopsamtalet

9. Träffades ni med dopprästen för dopsamtal före själva dopet? Vill ni berätta lite om samtalet?
10. Hur upplevde ni samtalssituationen?
11. Vilka tankar väcktes hos er i samband med dopsamtalet?

Sektion 3: Om hur föräldrarna kom fram till att de ville låta döpa sitt barn

12. Kan ni berätta om hur ni kom fram till att låta döpa ert barn?
13. Funderade ni någonsin på att inte låta döpa ert barn? OM JA: Kan ni berätta om hur ni kom fram till att ändå låta döpa ert barn?
14. Har ni pratat med familj och vänner om ert beslut att döpa ert barn? Vad tyckte de?
15. Fanns det personer i er närhet som hade åsikter om ifall ni skulle döpa ert barn eller inte?
16. Är ni eller har ni själva varit kyrkligt aktiva? Har det något att göra med beslutet?

Sektion 4: Om dopföräldrarnas teologiska syn på dopet

17. Vad betyder dopet för er?
18. Vad tänker ni att händer när ett barn blir döpt?
19. Tänker ni att dopet är något viktigt? Varför?

20. Spelar det någon roll ifall man är döpt eller inte?

21. Finns det något som ni vill tillägga som vi inte berört under intervjun?

Bilaga 2: Intervjuguide, föräldrar som valt att inte låta sina barn döpa

Sektion 1: Om en eventuell namngivningsceremoni istället för dop

1. Det har blivit vanligare idag att man inte döper sitt barn. Ni har valt att inte döpa ert barn, hade ni nån annan ceremoni eller något annat tillfälle istället?

OM JA:

2. Kan ni berätta om den?
3. Hur upplevde ni ceremonin?
4. Fanns det något som kändes speciellt bra med tillfället?
5. Fanns det något som ni skulle ha velat göra annorlunda?
6. Finns det något i en kyrklig dopceremoni som ni ville undvika genom att ha namngivningsceremoni istället?
7. Kändes det viktigt att hålla en ceremoni?

OM NEJ:

8. Fanns det någon orsak till att ni valde att inte ha någon slags ceremoni?
9. Hur kändes det?
10. Hade familj och vänner tankar om beslutet?

Sektion 2: Om hur föräldrarna kom fram till beslutet att inte låta döpa sitt barn

11. Kan ni berätta om ert beslut att inte låta döpa ert barn?
12. Hur kom ni fram till det beslutet?
13. Var det ett gemensamt beslut? Var ni överens från första början?
14. Funderade ni någonsin på att låta döpa ert barn?
15. Har ni pratat med familj och vänner om ert beslut att inte låta döpa ert barn? Vad tyckte de?
16. Fanns det personer i er närhet som hade åsikter om ifall ni skulle döpa ert barn eller inte?
17. Har ni deltagit i dop innan ni själva fick barn?

OM JA:

18. Tilltalades ni av dopakten på något sätt?
19. Hur upplevde ni de dopen?
20. Påverkade upplevelsen av dem ert beslut?

21. Kan ni beskriva er relation till kyrkan? Hade den något att göra med beslutet att döpa?

Sektion 3: Föräldrarnas syn på dopet

22. Hur ser ni på dopet?

23. Vad betyder ett dop för er?

24. Finns det något som ni vill tillägga som vi inte berört under intervjun?